

Готуємося до школи

Коли потрібно починати готувати дитину до школи? Чи потрібно взагалі це робити? Чому навчати дитину до школи і хто цим повинен займатись?

Пам'ятайте, що все дошкільне життя дитини – це і є підготовка дитини до школи. Найважливіше – не впадайте у крайнощі: не перестарайтеся із заняттями, щоб не викликати у дитини відразу до навчання, але й не пускайте все на самоплив, надіючись, наприклад, лише на вихователя дитячого садка.

Важливо, щоб до школи у дитини був різноманітний досвід спілкування з незнайомими людьми – і дорослими, і дітьми. Давайте малюку можливість встановити нові контакти. Це може відбуватися у поліклініці, крамниці, на дитячому майданчику тощо.

Деякі діти розгублюються, не маючи навички «виживання у натовпі», тому мають проблеми під час перерви у школі. Для тренування час від часу беріть доньку чи сина на великі розважальні заходи, вокзал, базар, прокататися у громадському транспорті.

Навчіть дитину не розгублюватися, коли її критикують чи дразнять. Готуйте до того, що у школі вона може зіткнутися з негативними оцінками своєї роботи. Тому вдома доречно мати досвід і похвали і огуди. Головне, щоб малюк розумів, що критикуючи, ви оцінюєте не його особистість у цілому, а конкретний вчинок. Чудово, якщо у дитини сформована достатньо стійка позитивна самооцінка. Тоді на зауваження чи невисоку оцінку вчителя вона не образиться, а постарается щось змінити.

Важливо навчити дитину виражати свої потреби словами. Вдома часто рідні розуміють її з півслова або за виразом обличчя. Просіть малюка повідомляти про свої бажання словами, організуйте такі ситуації, коли йому потрібно попросити про допомогу когось незнайомого.

У школі дитина досить часто буде попадати у ситуації порівняння з однолітками, тому прослідкуйте як під час гри вона реагує на успіх інших та свої невдачі.

Намагайтесь, щоб майбутній першокласник привчався працювати самостійно, не потребував постійної уваги та заохочення з боку дорослих. Адже на уроці вчитель не зможе достатньо уваги приділити кожному учневі. Поступово переставайте хвалити дитину за окремий крок у роботі, а хваліть за готовий результат.

Учіть малюка спокійно сидіти і працювати на протязі певного відрізка часу. Включайте у режим дня різноманітні заняття, чергуючи спокійну роботу із рухливими іграми. Це особливо

важливо для непосидючої, збудженої дитини. Поступово вона звикне до того, що бігати і шуміти можна лише у певний час на перерві.

Заохочуйте творчу ініціативу малюка. Не сваріть його за помилки і не насміхайтесь навіть із найбезглуздіших спроб виконати завдання. Варто хоча б один раз насварити дитину за неправильні дії, і вона може більше не захотіти грати у цю гру.

Особливо якщо дії малюка невдалі, обов'язково знайдіть щось таке, за що можна було б похвалити, наприклад, за цікавий спосіб вирішення, за почуття гумору, за сміливість чи винахідливість, за старанність чи акуратність тощо. Не забувайте говорити йому, що він розумний і здібний!

Велике значення для дитини має форма, в якій ви оцінюєте результати її діяльності. В основі будь-якої оцінки має бути загальне позитивне ставлення до дитини. Тому у всіх випадках першим і основним принципом оцінки повинна бути похвала. А як, у такому разі, вказувати дитині на допущені нею помилки? Бажано, щоб загальна думка висловлювання з оцінкою була приблизно така: **«Ти діяв дуже добре, але поки що тобі не все вдалося зробити правильно. Та наступного разу ти зможеш виконати завдання ще краще ніж тепер.»** Після цього важливо вказати дитині, як саме можна ліквідувати помилки. Така оцінка дуже багато важить навіть тоді, коли результат роботи повністю негативний.

5-річна дитина ще не в змозі відокремити оцінку виконання нею якогось завдання від оцінки себе в цілому. Тому, слова «Ти зробив це погано» вони сприймають як «Ти –поганий» і розуміє їх як вияв негативного ставлення збоку дорослих.

Детально проаналізуйте разом з малюком усі його помилки. Намагайтеся, щоб правильно відповідь дитина знаходила, хоч і з вашою допомогою, але самостійно. Не поспішайте підказувати хід розв'язку завдання. Спершу перевірте, чи малюк зрозумів, що від нього вимагається. Потім запропонуйте виконати завдання ще раз. Правильну відповідь повідомляйте лише тоді, коли усі інші можливості уже вичерпані.

З перших днів першокласник буде почувати себе впевнено, якщо привити йому елементарні навички роботи на уроці: навчити правильно тримати олівець і ручку; орієнтуватися на сторінках книги і зошита; уважно слухати інструктаж та виконувати його тощо. Попрацюйте над формуванням у дитини просторових уявлень. Для цього періодично пропонуйте їй виконати завдання на встановлення взаємного розміщення предметів (вище, нижче, поряд, між), уміння орієнтуватися на площині (вліво, вправо, вверху, вниз, усередині, зовні). Пограйте з малюком у «Хованки». Для цього заздалегідь сховайте іграшку, яку дитина, виконуючи послідовні інструкції, знаходить її: «Стань

спиною до дверей, зроби 3 кроки вперед, повернись наліво, зроби 2 кроки назад, повернись направо, лівою рукою доторкнись до полиці, нижче, відкрий коробку. Що ти там бачиш?».

Розкладіть на столі ряд предметів (олівець, пензлик, гумку, лінійку) і запитайте: «Що знаходиться зліва від пензлика? Який предмет між пензликом і лінійкою? Між якими предметами знаходиться пензлик? Що потрібно зробити, щоб зліва лежав пензлик, а справа олівець? тощо». Запропонуйте дитині виконати завдання на знаходження заданої фігури у фігурах складнішої конфігурації, удосконалення уміння передавати форму фігури, порівняння предметів за їх властивостями (більший – менший, вужчий – ширший, вищий – нижчий, коротший – довший, важчий – легший і т. д.)

Якомога більше розмовляйте з дитиною. Спонукайте її до запитань, стимулюйте допитливість і цікавість. Відповіді на запитання намагайтеся знайти разом: «А як ти думаєш?», «Давай поміркуємо, чому так сталося». Пояснюйте всі незрозумілі слова, звертайтеся у присутності дитини до словника.

Систематично проводьте з малюком різні словесні ігри: «Назви, що це?», «Опиши предмет (розмір, форма, колір, матеріал, дотикові відчуття, призначення)», «Порівняй (наприклад: лимон і апельсин, цукор і сіль тощо)», «Хто більше знає слів (назв квітів, іграшок, дерев тощо)», «Впізнай предмет за описом».

Гра «Тема» допоможе поповнити словниковий запас, навчить швидко думати, утримувати у пам'яті задану тему. Запропонуйте гравцям вибрати певну тему, наприклад «Школа» чи «Ліс». Після цього кожен з учасників повинен називати слова, що мають відношення до даної теми. Так до теми «Школа» можуть відноситися слова «ручка», «лінійка», «портфель», «зошит», «учитель» тощо. У темі «Ліс» можна назвати слова «дерева», «білка», «гриби», «вовк», «сова» тощо. Виграє той, хто останнім назве слово або хто більше назве слів, що відносяться до заданої теми.

Учіть дитину фантазувати, придумувати історії. Не забувайте доречно вжити прислів'я, приказку, загадати загадку, запропонувати дитині скласти свою загадку. Вчіть з нею нескладні вірші, пісні, скоромовки, потішки, чистомовки.

Зверніть увагу, чи всі звуки дитина вимовляє правильно. Допомогу дітям із серйозними вадами мовлення надають спеціалісти-логопеди. Недоліки звуковимови бажано виправити до початку навчання у школі.

Важливо підготувати руку дитини до письма. Для цього потрібно забезпечити розвиток кисті руки і дрібних м'язів пальців, окоміру (вміння визначати центр, середину, підпорядковувати рухи зору, контролю свідомості), плавності, точності і ритму рухів; уміння діяти за зразком, проводити безвідривні рухи олівцем на папері протягом 0,5 – 1 хвилини. Корисними вправами є малювання,

зафарбовування, креслення геометричних фігур різної конфігурації та їх заштриховування, конструювання, ліплення, викладання мозаїки, робота з пазлами, аплікація, вишивання тощо.

Перед тим як що-небудь малювати чи писати, проведіть пальчикову гімнастику, щоб підготувати руку до роботи. Запропонуйте разом з вами виконати такі вправи:

«Вітання»

По черзі з'єднайте з великим інші пальці, починаючи з вказівного. Потім з'єднайте всі пальці у пучку (пальчики одночасно здороваються з великим).

«Деревце»

Притисніть долоні тильною стороною одна до одної, пальчики підніміть догори і розчепірте. Ворушіть кистями та пальцями.

«Восьминіжка»

Притисніть долоньки одна до одної, піднятими угору пальчиками імітуйте щупальці восьминога.

«Равлики»

Стисніть пальчики рук у кулаки і покладіть їх на стіл. Підніміть угору і розведіть вказівний і середній, поворушіть ними, імітуючи равликів.

«На морі»

За допомогою рухів рук зобразіть хвилі. Потім схрестіть кисті рук і помахайте ними, імітуючи змахи крил чайки.

«Потягусі»

Зчепіть пальці у замок, розверніть руки і витягніть їх уперед потім розслабте.

„Розминка”

Пальцями однієї руки по черзі розминати ділянки між пальцями другої руки., Те саме зробіть з іншою рукою.

“Кицька”

Різно зігніть напружені пальці, як розлючена кицька, потім плавно їх розправте

“Рахівничка”

Руки поставте перед собою, пальці напружені. По черзі згинайте пальці, починаючи з великого, і рахуйте: “Один, два, три...” Розгинайте і рахуйте у зворотному порядку. Те саме зробіть, починаючи з мізинця. Розслабте руки.

“Тюльпан”

Зімкніть долоні у форму бутона тюльпана. Повільно розправляйте напружені пальці. Закінчіть енергійним розкриттям “пелюсток тюльпана” і розслабте руки.

“Метелик”

Складіть напружені кисті рук разом зворотним боком. Швидкими різкими рухами махайте ними, як метелик крилами.

“Птах”

Складіть кисті рук разом зворотним боком. Повільними плавними рухами махайте розслабленими руками, як птах крилами.

“Віяло”

Зігніть руки в ліктях перед собою. Кисті рук розслаблені. Обмахуйтеся руками широкими рухами, як віялом.

“Орел”

Розведіть розслаблені руки в сторони. Помахайте вгору-вниз широкими плавними рухами, імітуючи політ орла.

Слід пам'ятати про те, що при вступі у загальноосвітню школу дитина не зобов'язана уміти читати і писати. Але новий важливий період свого життя краще починати з відчуття «Я можу зробити це», ніж «Я не вмію нічого, що вміють інші діти».

Методичні рекомендації щодо
адаптаційного періоду
першокласників

Вступ до школи — це переломний момент у житті кожного малюка. Початок шкільного навчання докорінно змінює весь його спосіб життя. Властиві дошкільникам безпечність, безтурботність, занурення в гру змінилися життям, сповнене безліччю вимог, обов'язків та обмежень: тепер дитина має щодня ходити в школу, систематично й напружено працювати, дотримуватися режиму дня, підкорятися всіляким нормам та правилам шкільного життя, виконувати вимоги вчителя, робити на уроці те, що визначено шкільною програмою, старанно виконувати домашні завдання, добиватися гарних результатів у навчанні тощо.

У цей період життя, у 6—7 років, змінюється весь психологічний портрет дитини, її пізнавальні та розумові можливості, сфера емоцій і переживань, коло спілкування.

Свій новий статус дитина не завжди добре усвідомлює, але обов'язково відчуває й переживає його: вона гордиться тим, що стала дорослою, їй подобається ця нова роль. Переживання дитиною свого нового соціального статусу пов'язане з появою «внутрішньої позиції школяра» (Л. І. Божович).

Наявність «внутрішньої позиції школяра» має для першокласника велике значення. Саме вона допомагає маленькому учневі долати мінливість шкільного життя, виконувати нові обов'язки. Це дуже важливо на перших етапах шкільного навчання, коли навчальний матеріал, який потрібно засвоїти дитині, буває одноманітним і не дуже цікавим.

Серед сьогоденних першокласників багато таких, які ще до приходу в школу мають досвід навчальних занять. Посилена підготовка до школи, відвідування підготовчих занять, дошкільних ліцеїв, гімназій тощо незрідка призводять до того, що вступ до школи втрачає для дитини елемент новизни, заважає пережити значущість цієї події.

У підтримці в першокласника «внутрішньої позиції школяра» роль батьків важко переоцінити. їхнє серйозне ставлення до шкільного життя дитини, увага до її успіхів та невдач, терпіння, заохочення старань і зусиль, емоційна

підтримка допомагають першокласникові відчутти значущість своєї діяльності, сприяють підвищенню самооцінки дитини, її впевненості в собі.

Нові правила

Численні «можна», «не можна», «треба», «належить», «правильно», «неправильно» лавиною обрушуються на першокласника. Ці правила пов'язані як з організацією самого шкільного життя, так і з початком нової для дитини навчальної діяльності.

Норми й правила часом не збігаються з безпосередніми бажаннями та спонуками дитини. До цих норм потрібно адаптуватися. Більшість школярів-першокласників досить успішно справляються із цим завданням. Можна погодитися з думкою багатьох психологів про те, що здоровий, допитливий малюк, який вірить у себе й уміє будувати стосунки з іншими людьми, адаптується до шкільного життя без серйозних проблем.

Однак початок шкільного навчання для кожної дитини є неабияким стресом. Усі діти поряд з відчуттям радості, що переповнює їх, захвату або здивування з приводу того, що відбувається в школі, переживають тривогу, розгубленість, напругу. У першокласників у перші дні (тижні) відвідин школи знижується опірність організму, можуть порушуватися сон, апетит, підвищуватися температура, загострюватися хронічні захворювання. Іноді діти без причини вередують, гарячкують, плачуть.

Періоду адаптації до школи, пов'язаного з пристосуванням до її основних вимог, не оминає жоден першокласник, однак тривалість його неоднакова: в одних — місяць, в інших — одна чверть, ще в інших — весь перший навчальний рік. Така відмінність обумовлена індивідуальними особливостями самого малюка, тими передумовами опанування навчальної діяльності, що є у нього.

Психофізіологічна зрілість

Включення в нове соціальне середовище, початок освоєння навчальної діяльності вимагають від дитини якісно нового рівня розвитку та організації всіх психічних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення), вищої здатності до управління своєю поведінкою.

Проте можливості першокласників у цьому плані поки що досить обмежені. Це багато в чому пов'язано з особливостями психофізіологічного розвитку дітей 6—7 років.

За даними фізіологів, до 7 років кора великих півкуль є вже достатньо зрілою (що й забезпечує можливість переходу до систематичного навчання). Однак найбільш важливі, специфічно людські відділи головного мозку, що відповідають за програмування, регуляцію та контроль складних форм психічної діяльності, у дітей цього віку ще не завершили свого формування (розвиток лобових відділів мозку закінчується лише до 12—14 років, а за деякими даними — лише до 21 року), унаслідок чого регулювальний і гальмівний вплив кори виявляється недостатнім.

Недосконалість регулювальної функції кори виявляється у властивих дітям особливостях емоційної сфери й організації діяльності. Першокласники легко відволікаються, не здатні до тривалого зосередження, мають низьку працездатність, швидко стомлюються, збудливі, емоційні, вразливі.

Моторні навички, дрібні рухи рук ще не дуже досконалі, що викликає природні труднощі при опануванні письма, під час роботи з папером та ножицями тощо.

Увага учнів 1-х класів ще слабо організована, має невеликий обсяг, погано розподілена, нестійка.

У першокласників (як і в дошкільників) добре розвинена мимовільна пам'ять, що фіксує яскраві, емоційно насичені для дитини відомості та події її життя.

Довільна пам'ять, що спирається на вживання спеціальних прийомів і засобів запам'ятовування, зокрема прийомів логічної та смислової обробки матеріалу,

для першокласників поки що не характерна через слабкість розвитку самих розумових операцій.

Мислення першокласників є переважно наочно-образним. Це означає, що для здійснення розумових операцій порівняння, узагальнення, аналізу, логічного висновку дітям необхідно спиратися на наочний матеріал. Дії «в голові, про себе» першокласникам опанувати досить важко, унаслідок недостатньо сформованого внутрішнього плану дій.

Поведінка першокласників (через зазначені вище вікові обмеження в розвитку довільності, регуляції дій) також незрідка відзначається неорганізованістю, незібраністю, недисциплінованістю.

Ставши школярем і розпочавши опанування премудрощів навчальної діяльності, малюк лише поступово вчиться управляти собою, будувати свою діяльність згідно з поставленими цілями та завданнями.

Батьки й учителі повинні розуміти, що вступ дитини до школи сам по собі ще не забезпечує появи цих важливих якостей. Вони потребують спеціального розвитку. І тут слід уникати досить поширеного протиріччя: з порогу школи від дитини вимагають того, що ще тільки належить сформувати.

Багато чого на цьому шляху залежить від батьків першокласника.

Література

<http://kh145.klasna.com/>

<http://ivanivka-vovch.edu.kh.ua/>

Готовність дітей до шкільного навчання

Одним із обов'язків сім'ї і дошкільних установ є підготовка дітей до школи, від чого залежатимуть їхні успіхи в навчанні, подальший розвиток. Як правило, діти, які у старших дошкільних групах розуміють, що їх чекає у школі, володіють необхідними для навчання у ній навичками, легко вживаються у шкільне середовище. Однак не всі з них безболісно долають цей етап, що проявляється передусім у незадовільній їх успішності. Причина цього здебільшого в психологічній невідповідності до навчання в школі. Готовність до шкільного навчання водночас є проблемою соціальної зрілості дитини. Адже, йдучи до школи, вона опиняється в реальній соціальній позиції, вперше отримавши право і опинившись перед обов'язком здійснення суспільної за змістом і формою діяльності, якою є навчання.

Готовність до навчання у школі є інтегративною характеристикою психічного розвитку дитини, яка охоплює компоненти, що забезпечують її успішну адаптацію до умов і вимог школи. Цей феномен постає як загальна (психологічна) і спеціальна готовність до навчання у школі, в якій розкриваються рівні розвитку тих психологічних якостей, що найбільше сприяють нормальному входженню у шкільне життя, формуванню навчальної діяльності.

Основними компонентами загальної (психологічної) готовності до школи є:

1. **Мотиваційна** готовність до навчання у школі. Виявляється у прагненні дитини до навчання, бути школярем; у достатньо високому рівні пізнавальної діяльності і мислительних операцій; у володінні елементами навчальної діяльності; у певному рівні соціального розвитку. Все це забезпечує психологічні передумови включення дитини в колектив класу, свідомого, активного засвоєння навчального матеріалу, виконання різноманітних шкільних обов'язків. Свідченням мотиваційної готовності є наявність у дитини бажання

йти до школи і вчитися, сформованість позиції майбутнього школяра. Якщо в дитини сформувалися адекватні уявлення про школу, вимоги до нової поведінки, вона не відчуватиме труднощів у прийнятті нової позиції, легко засвоюватиме норми і правила навчальної діяльності та поведінки в класі, взаємини з учителем і школярами.

2. Емоційно-вольова готовність до навчання в школі. Засвідчує здатність дитини регулювати свою поведінку в різноманітних ситуаціях спілкування і спільної навчальної діяльності, виявляється у самостійності, зосередженості, готовності й умінні здійснювати необхідні вольові зусилля. Вимоги до позиції школяра ставлять дитину перед необхідністю самостійно і відповідально виконувати навчальні обов'язки, бути організованою й дисциплінованою, вміти адекватно оцінювати свою роботу. Тому цей вид психологічної готовності називають морально-вольовою, оскільки вона пов'язана із сформованістю особистісної позиції дитини, з її здатністю до управління власною поведінкою. Йдеться про вміння дотримуватися правил, виконувати вимоги вихователя, гальмувати афективні імпульси, виявляти наполегливість у досягненні мети; уміння довести до кінця розпочату справу, навіть якщо вона не зовсім приваблива для дитини.

3. Розумова готовність дитини до навчання в школі. Виявляється у загальному рівні її розумового розвитку, володінні вміннями і навичками, які допоможуть вивчати передбачені програмою предмети. Загалом розумова готовність дитини до навчання у школі охоплює її загальну обізнаність з навколишнім світом, елементи світогляду; рівень розвитку пізнавальної діяльності і окремих пізнавальних процесів (мовлення, пам'яті, сприймання, мислення, уяви, уваги); передумови для формування навчальних умінь і загалом навчальної діяльності.

Формування умінь навчальної діяльності забезпечує дитині високий рівень здатності до навчання, тобто до виокремлення навчального завдання і вміння перетворити його на самостійну мету діяльності. Це вимагає від дитини здатності аналізувати, шукати причини змін у предметах і явищах тощо.

4. **Психологічна** готовність до спілкування та спільної діяльності. Це важливе новоутворення обумовлене зміною провідних типів діяльності, переходом від сюжетно-рольової гри до навчальної діяльності. Дитина, у якій не сформовані компоненти психологічної готовності до спілкування та спільної діяльності, відчуватиме такі типові труднощі у навчанні, як: нерозуміння позиції вчителя, невміння слухати товариша, узгоджувати спільні з класом дії, завищена самооцінка та ін.

Загалом, психологічна готовність є цілісним станом психіки дитини, що забезпечує успішне прийняття нею системи вимог школи і вчителя, успішне оволодіння новою для неї діяльністю та новими соціальними ролями.

Адаптація до шкільного навчання

Критерієм нормальної адаптованості дитини до шкільного навчання є її позитивне ставлення до школи, розуміння пояснюваного вчителем навчального матеріалу, самостійність, здатність зосереджувати увагу при виконанні завдань, охоче виконання громадських обов'язків і доброзичливе ставлення до однокласників. Усе це засвідчує належну ефективність процесу соціально-психологічної адаптації до школи — активного пристосування дитини до класу, вчителя, свого місця у школі.

Високий рівень адаптації дитини забезпечують виховання її у повній сім'ї, у якій нема конфліктних ситуацій; належний рівень освіти батька й матері, правильні методи виховання у сім'ї; позитивне ставлення до дітей вихователя

старшої (підготовчої до школи) групи; позитивне ставлення до дітей учителя першого класу; функціональна готовність дитини до навчання у школі; сприятливий статус дитини у групі до вступу в перший клас; задоволеність спілкуванням із дорослими; адекватне усвідомлення свого становища в групі однолітків. З урахуванням цього грузинський педагог-новатор Шалва Амонашвілі стверджував, що дітей-шестиліток потрібно готувати не просто до школи (навчання читання, письмо, лічба), а готувати до ролі учнів, щоб вони розуміли свою нову позицію, нову роль вчителя, значення і зміст його вимог і оцінок.

Про наявність внутрішньої позиції школяра свідчать позитивне ставлення до вступу в школу як до природного і обов'язкового явища в своєму житті; уявлення про школу та шкільний зміст занять, інтерес до занять з навчання грамоти і лічби; надання переваги колективним заняттям над індивідуальними; позитивне ставлення до вимог дисциплінованої поведінки, очікування оцінки; визнання авторитету вчителя.

Період соціально-психологічної адаптації триває від 10—18 днів до 1—3 місяців і супроводжується змінами в емоційній сфері дитини (зростання внутрішньої напруженості, рівня тривожності, імпульсивна взаємодія з дорослими тощо). Низький рівень адаптації проявляється у негативному ставленні до шкільного навчання, переважанні негативного настрою, відсутності інтересу до навчальних занять, недбалому виконанні завдань, небажанні самостійно працювати. Це засвідчує факт шкільної дезадаптації дитини — прояву психогенного формування особистості, що зумовлений особливостями її об'єктивного і суб'єктивного статусу в школі та сім'ї і може спричинити порушення навчальної діяльності в майбутньому.

Труднощі адаптації дитини до шкільного навчання зумовлені нерівномірністю розвитку пізнавальної сфери та довільної регуляції поведінки.

Діти, які не встигають за шкільним ритмом, потребують особливої уваги, індивідуальної роботи вчителя. Складно адаптуються також діти з недорозвиненою дрібною моторикою. Нерідко вони відзначаються достатнім, навіть високим рівнем мовленнєво-мислительних операцій, тому дорослі не відразу звертають увагу на їх труднощі в оволодінні письмом (С. Ладивір). Особливо важко першокласникам, які мають проблеми розвитку мовлення, мислительних операцій (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, умовисновки, розмірковування).

З огляду на це в роботі зі старшими дошкільниками вихователі повинні уважно аналізувати особливості їхнього розвитку, прогнозувати імовірні проблеми в школі, спрямовувати зусилля на розвиток їхніх знань, умінь і навичок, що максимально полегшило б адаптацію в шкільному середовищі.

Чи готова ваша дитина до школи?

Автори: Марія КИРИЛЕНКО, Ганна ЯЦЕНКО

Осінь не за горами, і в багатьох сім'ях от-от станеться радісна і знакова подія: 1 вересня в пишних бантах чи у франтуватому костюмчику ваше маля вперше переступить шкільний поріг! Прощай, безтурботне дитинство! Що чекає попереду — успішне навчання, нові друзі, цікаве насичене життя? А може, низка неприємностей, хвороби, нотації вчителів, невдоволення тата й мами? Багато залежить від того, наскільки дитина готова до навчання, чи не поквапилися батьки з відправкою її до школи, чи зуміли психологічно

підготувати малюка до нового етапу в житті і (що не менш важливо!) чи готові вони до нього самі.

Питання, з якого віку віддавати малюка до школи, не таке вже й просте. На перший погляд може видатися, що коли дитина вміє читати—писати—рахувати, то її вже час віддавати до школи. Тим часом про готовність дитини до навчання у школі можна робити висновок, лише проаналізувавши в комплексі низку чинників.

Календарний і фізіологічний вік дитини збігаються не завжди. У будь-якому разі більшість психологів не рекомендує віддавати до школи дитину, котра буде молодшою за своїх однокласників. І йдеться в цьому разі не лише про те, що вона може бути фізично слабшою за інших (багато людей вважають це важливим лише для хлопчиків), а й про успішність на уроках фізкультури, праці. Відставання від більшості може породити небезпечні комплекси: «найслабший», «найнезграбніша». А від «останній прийшов до фінішу» дитина може вибудувати проекцію аж до «гірший від усіх».

Нерідко трапляється, що малюк відстає в розвитку навіть від своїх однолітків. Причин може бути багато — часті хвороби, які «загальмували» дозрівання маляти; різного роду нервові розлади; просто особливий індивідуальний «графік» дозрівання нервової системи. Тому обов'язково слід проконсультуватися у педіатра, який спостерігає дитину, котрий визначить рівень біологічного розвитку і стан здоров'я, а також у невропатолога, котрий перевірить ступінь зрілості нервової системи. А щодо інших чинників, то бажана консультація психолога.

Інтелектуальний вік

При підготовці дитини до школи батьки найбільше уваги приділяють її інтелектуальному розвитку. Здавалося б, за цим критерієм зовсім не складно визначити, наскільки готовий до школи майбутній першокласник. Помилково, втім, вважати, що все обмежується перевіркою знань. Психолог оцінює інтелектуальний розвиток дитини за цілим рядом параметрів. Зокрема, він перевіряє, наскільки у дитини розвинені розумові процеси: здатність порівнювати об'єкти; класифікувати їх; виділяти істотні ознаки; визначати причинно-наслідкові залежності; робити висновки. Важливо також перевірити пам'ять (механічне запам'ятовування й опосередковану пам'ять); наочно-образне, просторове і словесно-логічне мислення; здатність до узагальнення й абстрагування; послідовність умовиводів. Крім того, фахівець визначає, наскільки у дитини розвинено кругозір, її ступінь мовного розвитку і пізнавальної активності, якою мірою розвинені дрібна моторика рук і координація рухів.

Соціальний вік

Із психологічної точки зору не менш важливою є готовність дитини до нового соціального статусу школяра, що включає готовність до нових форм спілкування — субординації стосовно дорослих і почуття товариства стосовно однолітків. Варто переконатися, що без п'яти хвилин першо-класник поважає дорослих; визнає їхній авторитет; виконує їхні вимоги; адекватно реагує на зауваження; готовий виправляти свої помилки; у нього достатньою мірою розвинені самосвідомість і самооцінка. І якщо стає зро-зумілим, що малюк не вміє поводитися на уроці, не рахується з інтересами інших людей, не готовий до колективної діяльності, то це значно серйозніше, аніж якщо він погано пише, повільно читає чи невпевнено рахує.

У нормі дитина всіма силами прагне посісти нове, більш «доросле» становище в житті і докладає до цього певних зусиль — переборює

невпевненість, страх, сором'язливість, намагається правильно поводитися. А от дитина, яка не готова до школи, навпаки, намагатиметься штучно затриматися в ранньому дитинстві.

Серйозною перешкодою до навчання може стати недостатньо розвинена емоційно-вольова сфера психіки дитини. У цьому разі малюк не може примусити себе робити те, що йому не дуже цікаво; досить довго концентрувати увагу; швидко переключатися з одного виду діяльності на інший; слухати і слухатися дорослих. У нього не сформована здорова пізнавальна мотивація до навчання. Наші першокласники дуже часто вчать, щоб учителька похвалила, щоб мама не гримала, щоб тато пустив гуляти, бабуся сунула «грошенята». А батьки не втомлюються повторювати, що вчитися треба лише для того, щоб вдало влаштуватися в житті. Чи варто дивуватися, що в наших дітях рідко сформовані пізнавальна активність, здорова цікавість, інтерес до нового, азарт подолання невдач?

Перші шкільні роки збігаються з віковою кризою 6—7 років. Це один з періодів «перехідного віку», природна криза розвитку, але вона може завдати чималих неприємностей батькам, особливо якщо вони самі психологічно не готові сприйняти свою дитину в новій, дорослішій якості. Водночас перехідний період може пройти без особливих ускладнень, якщо система батьківських вимог і очікувань буде адаптована до нового рівня розвитку дитини та її нових потреб і якщо дитина не буде в цей час перевантажена додатковими заняттями.

Вікову кризу 6—7 років психологи вважають сприятливою в плані становлення моральної сфери. Саме в цьому віці дитина засвоює (іноді на все життя), «що таке добре, а що таке погано». І якщо дуже багато аспектів розвитку можна перекласти на сторонніх (гувернанток, репетиторів, секції,

гуртки, садки і «особливі» школи), то засади моральності закладаються в сім'ї. І жодним чином не нотаціями і моралями, а способом життя, судженнями, вчинками, неквапливими розмовами «про все», спільним обговоренням прочитаного.

Дитяча психіка вирізняється пластичністю, але при цьому розвиток одних особистісних якостей нерідко йде на шкоду іншим. Саме моральна сфера часто пригнічується і придушується в процесі гонитви за дедалі більшими знаннями й уміннями дитини. І в цьому разі посилюється ризик формування патологічних стосунків із вчителями й однолітками. У результаті ескалації інтелектуального розвитку може сформуватися такий собі «головастик», ходячий комп'ютер, біоробот. Він живий і дуже розумний, але не вміє товаришувати, любити, шкодувати, співчувати, піклуватися, ділитися, поступатися своїми інтересами, дотримуватися правил гри. Його горе й радості примітивні, його душевний світ бідний. Хоча основної помилки батьки найчастіше за все припускаються не тоді, коли вони завчасно віддають свого малюка до школи, а коли він у три роки знає літери й цифри, але не вміє зав'язати шнурки і підтягти штани....

Ми жодним чином не закликаємо до того, щоб, перестраховуючись, батьки за найменших сумнівів залишали дитину вдома «ще на рік». Іноді таке потужне потрясіння, як початок шкільного життя, стимулює швидке дорослішання і дозрівання дитини як особистості. Проте у разі наявності сумнівів ми все ж настійно рекомендуємо порадитися із фахівцями. Зі свого боку можемо дати лише кілька загальних порад.

Кілька порад батькам майбутніх першокласників

Заздалегідь переведіть дитину на режим дня, максимально наближений до шкільного. Якщо малюк вередуватиме й опиратиметься, можна спочатку

вигадувати цікаві причини, через які йому треба рано піднятися. Не можна, щоб школа наперед асоціювалася у дитини з неприємностями.

Разом із дитиною приготуйте все потрібне для занять. При купівлі шкільного приладдя давайте майбутньому першокласнику свободу вибору, розповідайте, на яких уроках усе це може знадобитися. Намагайтеся, щоб усі плани, пов'язані зі школою, мали відтінок мрії. Водночас, з іншого боку, розповідайте про неминучі труднощі й нову відповідальність.

З найбільшою повнотою використовуйте цей період, коли дитина відкрита до сприйняття нового. Багато з нею спілкуйтеся, відповідайте на запитання, обговорюйте зміни, що відбудуться в її житті. Наголошуйте, що навчання в школі — це природний етап дорослішання в житті кожної людини. Розмовляючи про школу, розповідайте про те, як треба буде поводитися стосовно вчителя і шкільних товаришів. Прихильно і з симпатією відгукуйтеся про майбутню вчительку (найчастіше в початкових класах це саме жінки), завжди називайте її на ім'я й по батькові. І річ не лише в тім, що так дитина легше запам'ятає її ім'я. Значно важливіше, щоб майбутній першокласник перейнявся повагою до свого вчителя — практично неможливо чогось навчитися у людини, яку не поважаєш.

Турбуючись про те, щоб 1 вересня малюк було ошатним, не перестарайтеся, а то у нього може скластися враження, що всі приготування відбуваються заради одного святкового дня. Намагайтеся зробити так, щоб цей день став для вашої дитини серйозною життєвою віхою. Малюк готовий узяти на себе відповідальність за частину своїх шкільних обов'язків, ваше завдання — не заважати йому в цьому. Дайте можливість першокласнику проявити самостійність і відчути, що порядок на письмовому столі, правильно зібраний портфель, із вечора приготовлені одяг і взуття, вчасно зроблені уроки передусім потрібні йому самому, а лише потім батькам чи вчителю.

Готуйтеся разом зі своєю дитиною переживати перші неприємності й успіхи: з одного боку, доведеться вчити її непохитно і з гідністю переносити невдачі, з іншого боку — стежити за тим, щоб успіхи не ставали для неї приводом для зазнайства. Змиріться з тим, що ваша «найкраща» дитина може стати об'єктом критики. Це одне з найсуворіших випробувань для батьків, які нерідко схильні впадати в крайнощі. Так, вони можуть кинутися захищати свого малюка від «ворогів»; почати зневажливо відгукуватися про вчительку; скандалити з іншими батьками; не розібравшись, брати на віру версію своєї дитини про її «кривдників». Нічим не краща інша крайність — в усьому звинувачувати свого малюка і накидатися на нього із докорами: «маму з татом ганьбиш», «у кого ти такий вдався», «у інших діти як діти...». Обидва варіанти можуть загрожувати найсерйознішими наслідками для незміцнілої дитячої психіки.

Не забувайте про правильне харчування і щоденний відпочинок дитини на свіжому повітрі. Не перевантажуйте першокласника заняттями, які потребують додаткового розумового навантаження. Задумайтесь, чи не говорить у вас примітивне батьківське марнославство, а не справжня турбота про дитину. Не забувайте, що порівнювати успіхи малюка можна лише з його власними (приміром, місяць тому), а не з досягненнями його однокласників, дітей ваших друзів, сусідів чи колег. Батьки мають проявити витримку, спокій, справедливість, і безумовну любов до маляти, незалежно від його успіхів чи не успіхів у школі.

Можна запідозрити шкільну дезадаптацію і хронічний стрес, якщо у першокласника погіршився загальний стан здоров'я, знизилася вага, зменшилася кількість гемоглобіну в крові, знизилася гострота зору, з'явилися головні болі. Якщо дитина почала часто хворіти, стала млявою, плаксивою, у неї порушився апетит, травлення і сон. В окремих дітей, навпаки, можуть

виявлятися ознаки перезбудження, вони можуть стати неврівноваженими, дратівливими, запальними, агресивними. Не виключене виникнення страхів, неврозів й інших невротичних станів. У розвитку дитини можливий регрес — вона може «впасти в дитинство», повернувшись на більш ранній етап свого розвитку.

Наявність у дитини лише деяких із перелічених симптомів — уже серйозний привід для занепокоєння. І тоді батькам доведеться робити непростий вибір — забирати малюка зі школи чи спробувати допомогти йому справитися з непосильними для нього навантаженнями.

Існує багато психологічних тестів, по яких можна дізнатися про загальну шкільну зрілість дитини. Але проводити їх і знатися на отриманих результатах — справа спеціалістів-психологів. Тож пропонуємо елементарний спосіб перевірки, доступний абсолютно всім батькам.

Отже, спершу поставте своєму дитяті наступні запитання. Якщо він відповість на них без зусиль, то, значить, його психічний розвиток відповідає календарному віку і свідчить про готовність дитини навчатися в загальній середньо освітній школі.

Для дитини 5-6 років.

1. Як тебе звуть?
2. Як звуть твою маму, папу, сестричку, братика?
3. Ти дівчинка чи хлопчик? Ким ти будеш, коли виростеш і станеш дорослим: чоловіком чи жінкою?
4. Зараз ранок, день чи вечір?
5. Ти любиш малювати? Якого кольору цей олівець, стрічка?

6. Скільки пальців у тебе на руці? Покажи два пальчики, три?
7. Скільки оченят у ляльки? а у тебе? Для чого потрібні очі, вуха?
8. Що роблять віником, олівцем, ложкою?
9. Коли можна кататись на санчатах: взимку чи літом? Чому?
10. Коли можна купатися в річці: взимку чи літом? Чому?
11. Яких ти знаєш звірів, птахів? Хто більший: коза чи корова? У кого більше ніг: у собаки чи у півня?

6-7 років.

1. Назви своє прізвище, ім'я, по батькові.
2. Хто старший: ти чи твій брат, сестра?
3. Скільки тобі років? А скільки буде через рік, два роки?
4. Коли ти снідаєш: вранці чи у вечері? Обідаєш: вранці чи вдень? Що буває раніше: обід чи сніданок, день або вечір?
5. Де ти живеш? Де працюють твої папа, мама? Ким ти хочеш бути, коли виростеш?
6. Яка зараз пора року – літо чи осінь, зима чи весна? Чому ти так вважаєш?
7. Чому сніг буває взимку, а літом його немає?
8. Що робить листоноша, лікарка, вчитель? Хто лікує, а хто навчає?
9. Що більше – 8 чи 9; 5 чи 3? Порахуй від 6 до 9, від 5 до 3?
10. Покажи свою ліву руку, праве вухо. Що знаходиться справа / зліва від тебе в цій кімнаті?

11. Що потрібно зробити, коли випадково зламав чужу річ?

Не дивуйтеся, якщо питання вам здалися дуже простими. У практиці багатьох педагогів зустрічалися діти, які не змогли відповісти на багато з них. Для кожного батька нормально вважати, що його дитя найрозумніше. Але інколи дитя не може відповісти на якісь з цих питань просто тому, що батьки не вважали за потрібне йому це пояснити. Вони просто гадали, що їх чудове маля саме знає такі елементарні речі.

Якщо ж ваше дитя:

- кожен ранок чистить зуби, завжди миє руки перед тим як сісти до столу;
- допомагає вдома по господарству (миє посуд, прибирає ліжко, накриває на стіл);
- може сам собі приготувати бутерброд, вдягнутися по погоді, зав'язати шнурки і шарф;
- вміє самостійно утримувати увагу досить тривалий час (15-20 хвилин) під час читання вголос, малювання, гри;
- здатний управляти своїми бажаннями (не їсть перед їжею цукерки, хоча вони і лежать на видному місці; не вередує, коли дорослі щось заборонили);
- вміє поводитися за столом (правильно сидить, акуратно їсть);
- має більш-менш стійкі інтереси (прослухування музики, малювання, заняття мовами, конструювання, ліплення з пластиліну);
- вміє поводитися в суспільстві (не перебиває старших, без нагадування проявляє ввічливість, використовуючи «будь ласка», «дякую», «до побачення» та ін.);
- дотримується певного режиму дня;

- ставить питання і завжди вислуховує відповіді;
- прибирає за собою іграшки після гри, альбом після малювання, книжки після читання,

Перехід дитини з дитячого саду, родинного кола до школи веде до значних змін в її житті. При цьому міняється не лише життя самої дитини, але і життя сім'ї в цілому, особливо якщо дитина єдина або старша. Підготовка до цієї події дитині просто необхідна.

Особливе місце в підготовці займає формування очікувань і установок дитини на вступ до школи. Тут дуже важливо не перестаратися. Не слід обіцяти, що дитину чекають суцільні лаври успіху, важливіше допомогти їй налаштуватись на щоденну працю але робити це необхідно дуже коректно. Зовсім неприпустимі вислови типу: «Що ж ти, така неохайна дівчинка, в школі робитимеш?» або «Ось там тебе привчать, нарешті, до порядку!». Також не сподівайтесь, що якщо ви весь цей час не привчали дитину до дисципліни, що школа нарешті зробить це за вас (особливо це стосується сімей, де діти не відвідували дитсадка). Дитині буде дуже важко пристосуватись до різкої зміни умов на такі, де дисципліни все ж таки прийдеться дотримуватись.

Щоб допомогти налаштуватись на новий ритм життя, краще говорити дитині:

- У тебе все вийде, якщо ти трохи попрацюєш / постараєшся.
- В школі можна багато чого нового дізнатись і багато чому навчитися, варто лише захотіти.

Поясніть дитині, що спочатку вона може сумувати за дитячим садком, за батьками, все шкільне може здаватися чужим. Це відчуття поступово пройде, учні зазвичай швидко звикають до школи та до нового оточення.

Пригадайте про власні почуття та хвилювання в першому класі. Розкажіть, як ви чекали 1 вересня. Можете поділитися і своїми теперішніми відчуттями, пояснити свої хвилювання, які пов'язані з першим вересня. Але важливо щоб ваші шкільні згадки та сьогоденні турботи не стали додатковим джерелом хвилювань для дитини.

Налаштуйте дитину на те, що у неї будуть нові обов'язки. Підкресліть, що тепер вона піросла, стала доросліше. Це означає, що їй тепер не лише більше довірятимуть, але і більше від неї очікуватимуть, але знову ж таки робіть це обережно без зайвого тиску.

Оцінки - це важлива складова шкільного життя. Аби зменшити можливі хвилювання дитини з приводу оцінок, за час, що залишився до школи, спробуйте навчити її самої оцінювати те, що вона робить. Наскільки вона сумлінно попрацювала, чи все зробила, що могла.

Для того, щоб навчити дитину цьому, необхідно:

- Самому максимально об'єктивно оцінювати результати роботи майбутнього школяра.
- Порівнювати різні результати діяльності дитини, обговорювати причини успіхів і невдач.
- Регулярно з'ясовувати, що саме дитина думає з приводу своєї роботи, як її оцінює, що у нього вийшло, що не вийшло, чому? Важливо звернути увагу на те, що порівнюються результати та досягнення дитини з його ж власними успіхами, аби побачити рух і зростання відносно самого себе. Ще одна причина,

чому не можна порівнювати з досягненнями інших дітей, бо це може спричинити зниження самооцінки.

- Виражати впевненість в силах дитяти, переконаність в тому, що його результати будуть хорошими. Навіть коли дитині щось не вдається зробити вдало.
- Підтримувати прагнення до творчості, розвитку і працьовитість.

Коли дитина навчиться сама оцінювати свою діяльність, вона відчуватиме себе набагато впевненіше, тому що матиме власне більш менш адекватне уявлення про зроблене. Отже, ваше дитя в цілому буде менш залежним від думки і оцінки оточення.

Також дуже важливо, щоб дитина добре розуміла, що шкільні відмітки - це лише оцінка зробленого зараз, а не його особи в цілому!! Підтримуйте та розвивайте впевненість дитини в собі, у власних силах - це дуже необхідно для хорошого самопочуття дитини в школі.

У будь-якому випадку, любіть свою дитину такою як є, навіть якщо вона не буде цілковитим відмінником!

По матеріалам ресурсу

<http://shkolazhizni.ru>, підготувала Ковалевська Вікторія

Готовність дитини до школи: складові успішного навчання

Галина ЛАВРЕНТЬЄВА, канд. психол. наук, ст. наук. співроб. Ін-ту засобів навчання АПН України

На сучасному етапі переходу закладів освіти на навчання дітей з шестирічного віку особливого значення набуває забезпечення їхньої готовності до школи. За даними психолого-педагогічної науки, успішне навчання в школі можливе лише за умови, що на момент вступу дитина набула відповідного особистісного, інтелектуального та фізичного розвитку.

З метою виявлення рівня готовності дітей до навчання було обстежено близько 160 вихованців дошкільних закладів м. Києва. Аналіз результатів показав високий рівень граматичної підготовки дітей. Більшість з них читають текст плавно, деякі навіть вільно, швидко, правильно ділять слова на склади, усвідомлюють, що речення складається зі слів, слова — з літер, роблять звуковий аналіз. Діти достатньою мірою підготовлені до оволодіння письмом, у них добре розвинена дрібна моторика: у більшості дошкільнят рухи впевнені, вони швидко та легко зупиняють руку, вільно повертають її в потрібному напрямку.

Усе це свідчить про те, що навчанню грамоти в дошкільних закладах приділяється достатньо уваги, більше ніж розвитку мовлення, наочно-образного і словесно-логічного мислення, орієнтації у просторі, формуванню довільної поведінки.

Орієнтація у просторі

Особливі труднощі для дошкільнят становили вправи на орієнтацію в просторі. Виконуючи завдання на визначення понять: уліво-вправо, вгору-вниз, уперед-назад, середина, діти збивалися, часто намагаючись просто вгадати правильну відповідь. Тим часом, уміння орієнтуватись у просторі дуже важливе для успішного навчання у школі.

Розвиток уявлень про просторові відношення тісно пов'язаний із засвоєнням їхніх позначень словами, тому, формулюючи ці поняття, доречно подавати їх парами: верх-низ, над-під, спереду-позаду, ліворуч-праворуч. Досить часто, засвоюючи відношення між предметами, діти оцінюють їх тільки з особистої позиції (початок відліку — власна особа). Вони не розуміють, що зі зміною точки відліку змінюються і відношення: те, що було ліворуч, стає праворуч, що було попереду, опиняється позаду. Стрижнем розвитку розуміння простору є перехід від фіксованої на собі системи координат до здатності вільно пересувати точку відліку. Важливо при цьому навчити дитину орієнтуватися за планом, тобто розуміти, як зображення об'єктів на кресленні співвідноситься з їх реальним розташуванням у просторі, а також керуватися планом під час виконання певних завдань (наприклад, знайти у кімнаті предмет, позначений на плані зірочкою).

Орієнтовний план кімнати

Цю роботу можна розпочати в середній групі, поступово ускладнюючи її, Ознайомивши дітей зі складанням планів обмеженого простору (частини кімнати, усього приміщення), можна перейти до складання планів необмеженого простору (майданчика для прогулянок, території дошкільного закладу). Поуправлявшись в орієнтації у просторі за готовим зразком, діти мають виконати креслення самостійно і зорієнтуватись по ньому без допомоги дорослого.

Такі вправи сприяють досконалому розумінню сутності схематичного зображення предметів, масштабу, географічної карти. Якщо підготовча робота виявиться успішною, дошкільня зможе відшукати на карті-плані міста його центр, головні магістралі, визначні пам'ятники, свій дитячий садок, власний будинок. Такі навички забезпечать дитині незалежність і безпеку в її майбутньому житті. Для закріплення уміння варто постійно залучати дошкільнят до різної продуктивної (зокрема, конструктивної) діяльності.

Інтелектуальна готовність дитини до шкільного навчання, за А.С.Виготським, залежить не стільки від обсягу знань, скільки від рівня розвитку мислення. Отже, основний показник готовності дітей до навчання в школі — рівень розвитку в них наочно-образного і словесно-логічного мислення.

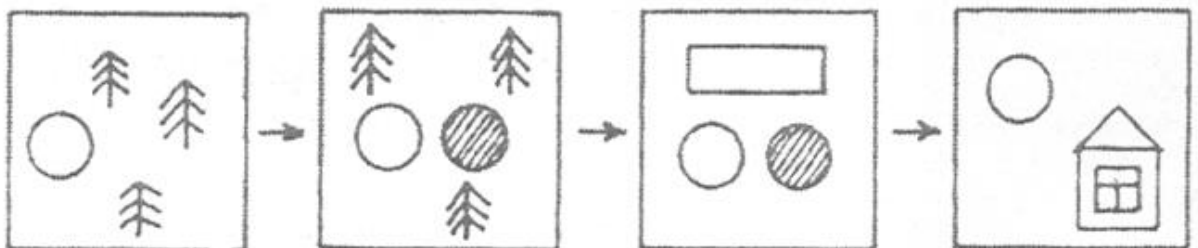
Наочно-образне мислення

Розв'язання багатьох інтелектуальних завдань під час шкільного навчання потребує образного мислення учня, яке формується й розвивається на основі засвоєних ним узагальнених знань про предмети, явища та події навколишнього світу. Важливо, щоб батьки й педагоги заздалегідь подбали про те, щоб дитина набула високого рівня узагальнення та абстракції. З цією метою нові поняття слід подавати за допомогою моделей та схем, які в доступній

дошкільнятам формі розкривають приховані якості та зв'язки між об'єктами довкілля, виявлення яких становить для дітей найбільші труднощі. У такий спосіб у дитини формуються тісно пов'язані між собою плани відображення: план реальних об'єктів і план їхніх моделей.

У старшому дошкільньому віці слід учить дітей активного моделювання, тобто застосовувати різні форми наочних моделей для розв'язування інтелектуальних завдань, наприклад складання креслень задуманої конструкції у трьох ракурсах (вид спереду, збоку, згори) або моделювання казки.

Приклад наочної моделі для складання казки

Така модель є схематичним планом, якому можна надати будь-якого змісту.

Виконуючи ці вправи, дитина поступово навчається відмежовувати головне від другорядного, розуміти, що всі явища реальної дійсності певним чином пов'язані між собою. Такий підхід сприяє розвитку логічного мислення, яке також ґрунтується на узагальненні та виділенні зв'язків, але вже на словесному рівні.

Словесно-логічне мислення

Шкільне навчання будується на засвоєнні словесно сформульованих правил. Щоб вільно оперувати ними, дитина повинна мати добре розвинуте словесно-логічне мислення, яке базується на наочно-образному мисленні і є його природним продовженням.

Старше дошкільня вживає у своєму мовленні слова різного ступеня узагальнення. Проте це не завжди є свідченням того, що діти й справді

розуміють відношення між загальним (видовим) і частковим (родовим) поняттями, що є основою логіки. Дослідження з цієї проблеми доводять, що у дітей старшого дошкільного віку словесно-логічне мислення розвивається значно краще, якщо поняттєві відношення розкривати їм за допомогою наочних моделей з умовно-символічним значенням. Наприклад, моделюючи відношення між поняттями людина, жінка, чоловік, родове поняття людина можна позначити великим колом, а підпорядковані йому жінка і чоловік малими колами, розташованими в середині великого.

Наголосимо, що моделювати логічні відношення краще на знайомому дітям матеріалі, спираючись на знання, здобуті ними під час занять з різних розділів програми та в повсякденному житті. Перед початком моделювання доцільно з'ясувати, чи добре вихованцям знані предмети та явища, які слугуватимуть матеріалом для моделювання, чи, може їхні знання треба збагатити. В останньому разі радимо провести одне-два заняття, на яких запропонувати дітям слова зі спільної родової групи (наприклад: тигр, лев, жирафа, вовк), а потім потренуватися з ними позначати подібні поняття одним узагальнюючим словом чи словосполученням («дикі тварини»). Можна поставити і протилежне завдання: від родового поняття до видових (яких саме диких тварин ви знаєте?)

Матеріал слід подавати у доступній дитині формі. Щоб полегшити засвоєння поняттєвих відношень, слова, які їх позначають, краще вживати у множині. Завдання, наприклад, можна сформулювати в такий спосіб: «Ось це велике коло позначатиме всіх людей. А кого тоді позначатимуть маленькі кружечки?»

Розвиток мовлення

Процеси мислення і мовлення нерозривно пов'язані між собою. Рівень оволодіння мовленням — показник розумових здібностей і загального психічного стану дитини. Отже, це важлива складова готовності її до шкільного навчання. Добре розвинуте мовлення передбачає вміння зв'язно, послідовно і зрозуміло для інших описувати предмет, картину, подію, передавати хід своїх думок, пояснювати те чи інше явище, логічно розмірковувати на задану тему.

Як показали дослідження, мовлення дітей, що йдуть до школи, розвинуто недостатньо. Діти іноді використовують слова, не усвідомлюючи їх значення, що заважає їм опанувати більш високий рівень образного мовлення. Дуже важливо подбати про збагачення та розширення словника дошкільнят, учити їх вживати епітети, порівняння, метафори, антоніми, синоніми. Цьому сприяє ознайомлення дітей з творами художньої літератури. Художні твори слід добирати у такий спосіб, щоб вони розкривали дітям різні грані дійсності: ознайомлювали з явищами живої і неживої природи, сферою людських взаємин, особистих переживань, світом мистецтва.

Сформувати в дитини творче ставлення до слова допомагають різноманітні дидактичні ігри, в основі яких лежать проблемні мовні ситуації, власні враження та переживання дошкільнят — усе те, що спонукає дитину образно висловитися, збагачувати своє мовлення. Цю роботу треба обов'язково проводити в дошкільному закладі, починаючи вже з молодшої групи.

Особливу увагу слід приділяти розвитку зв'язного монологічного мовлення. Для дошкільнят місце в навчальній діяльності учня. Спочатку це передача того, що каже вчитель, потім відтворення навчального тексту, прочитаного самостійно. Тому дитина ще до школи повинна навчитися складати зв'язну розгорнуту оповідь. Існує безліч способів сприяння розвитку мовлення у дошкільнят. Зокрема, їм можна запропонувати такі завдання:

1. Визначити за допомогою запитань (який? з чого? де? для чого?), про який предмет ідеться, та передавати цю інформацію одноліткові;

2. Дати розширені відповіді на запитання за прочитаним;

3. Описати картину, іграшку, предмет. Вдосконаленню мовлення також сприяє участь дошкільнят в інсценізаціях творів дитячої літератури.

Вихователь має повсякчас створювати умови, за яких у дитини виникає потреба висловитися: організовувати колективні розмови, бесіди з невеликими групами дітей. Темою розмов можуть бути цікаві події з особистого досвіду оповідача або різноманітні уявні ситуації. Особливу увагу слід приділити обговоренню з дітьми таких проблем: чи знаєте ви правила дорожнього руху? Яких правил безпеки слід дотримуватись у поводженні з вогнем, на воді? Чи можна: відчиняти двері незнайомим людям?

Щоб активізувати мовленнєву діяльність дитини, вихователь повинен уміти ненав'язливо підказати тему, проблему, можливий розвиток подій. Дорослий мусить підтримувати найменшу дитячу ініціативу, ставлячи навідні, уточнювальні запитання, демонструючи своє зацікавлення, створюючи ігрові ситуації.

Особистісна готовність дитини до школи

Особистісна готовність дитини до школи — дуже важливий компонент психічного розвитку малюка. Вона проявляється у ставленні дошкільняти до навчання, вчителя, самого себе. Вступаючи до школи, дитина має бути готовою до зміни ігрової діяльності на навчальну, до нових взаємин з дорослими та систематичної інтелектуальної праці.

Важливою умовою готовності дитини до постійної праці є вміння підпорядковувати власні дії виконанню навчального завдання. Причиною неуспішного навчання маленьких учнів частіше буває недостатній волевий розвиток, ніж недостатній інтелектуальний розвиток або фізична слабкість. Дитині зі слабкою волею важко дотримуватися вимог шкільного життя, їй складно опанувати свої емоції та бажання. Вона керується переважно

найближчими метою та завданням.

Провідний чинник вольового потенціалу дитини — спілкування з однолітками та дорослими. Соціально значуща для дитини особа є взірцем, який впливає на її поведінку. Орієнтуючись на позитивний зразок, дитина здатна докладати певних зусиль, проявляти стриманість.

Наприкінці дошкільного віку у стосунках дитини з вихователем домінує особистісна форма спілкування: дитина вже свідомо керує своєю поведінкою і здатна відповідати за власні вчинки. Дошкільник, який досяг цієї форми спілкування, засвоює особливу позицію у взаєминах з дорослими — позицію учня, яка передбачає виконання дій, спрямованих на реалізацію навчального завдання, навіть тоді, коли ці дії є непривабливими для дитини. Успішність навчання в школі великою мірою залежить від здатності учня сприймати умовність навчальної ситуації, підтримувати рольові стосунки «учитель — учень».

Якщо рівень довільності низький, дитина неспроможна усвідомити навчальне завдання в його специфічному значенні. У такому разі вона сприймає запитання до неї як привід до побутового спілкування, часто не називає вчителя на ім'я та по батькові (вживає, наприклад, звертання тьотя), може раптово перервати хід уроку зауваженнями, що не стосуються теми заняття.

Механізм підпорядкування правилам формується у групових іграх, в ході яких здійснюється двобічна форма контролю: діти добровільно стають носіями певних умовностей і вимог та стежать за їх виконанням.

Друга складова особистісної готовності — вміння дитини будувати стосунки з однолітками. Процес навчання у школі має колективний характер, що передбачає взаємодію та співпрацю всіх його учасників. Тому особливого

значення для дитини набуває засвоєння правил поведінки у товаристві однолітків. Оволодіння цими правилами забезпечує гуманістичну спрямованість особистості, уміння співвідносити власні інтереси з інтересами інших людей, установлювати з однолітками партнерські стосунки. Ці якості теж розвиваються у процесі гри, де дитина на практиці засвоює норми моральної поведінки.

Діти, які не опанували правила спілкування з однолітками, не вміють з повагою ставитися до інших: вислуховувати відповіді однокласників, радіти їхнім успіхам, співчувати в разі невдачі. Такі діти часто дуже конфліктні, заздрісні, нерідко агресивні. Усе це гальмує їхню адаптацію до нових соціальних умов, входження у дитячий колектив. Отже, дуже важливим моментом особистісного розвитку дитини є знання норм спілкування та розуміння їхньої необхідності.

Третьою складовою особистісної готовності до школи є розвиток самосвідомості, тобто розуміння дитиною того, що вона собою являє, які здібності має, як до неї ставляться інші люди. Найяскравіше самосвідомість проявляється в самооцінці — у тому, як дитина оцінює свої успіхи та невдачі, свої якості та можливості. Найчастіше в дошкільнят самооцінка завищена, що зумовлюється специфікою віку. Проте в деяких дошкільнят вона може бути заниженою, що може спричинити неуспішність навчання у школі, оскільки викликає страх зазнати невдачу, почуття постійної тривоги. З метою самозахисту дитина може відмовитися відповідати, працювати, мотивуючи свої дії так: «Я не знаю, як почати, що сказати».

Розвиток у дитини впевненості в собі, становлення почуття особистої гідності досягаються створенням для неї «ситуації успіху»: педагог власною поведінкою має показувати дошкільняті, що розуміє його, радіє успіхам і співчуває невдачам свого вихованця.

Важливу роль у підготовці дитини до школи безумовно відіграє навчальна

діяльність. Причому навчання старших дошкільнят найефективніше тоді, коли педагог застосовує методи дошкільної, а не шкільної освіти, коли заняття не перетворюється на урок, а будується з урахуванням вікових особливостей дитини на ігрових прийомах. Шестирічні діти, які розпочинають навчання у школі, потребують особливої уваги та захисту з боку дорослих. Адже різка зміна позицій, середовища, перехід дитини на довільну саморегуляцію, емоційна нестійкість щодо оцінних впливів, фізичні навантаження потребують перебудови всіх її психічних процесів. Особистісно-орієнтована модель виховання, за якої враховуються вікові та індивідуальні особливості дитини, допоможе педагогові встановити з маленьким учнем оптимальні партнерські стосунки, налагодити атмосферу емоційної довіри та розкнутості. Саме такий підхід забезпечить умови для повноцінного розвитку особистості дошкільника, гарантує йому всебічну психологічну захищеність і сприятиме успішній діяльності дитини в майбутньому.

Пам'ятка для батьків

1. Будьте для дітей прикладом у всьому.
2. Зробіть для своїх дітей куточок для занять. Коли учень готує уроки, не відривайте його на сторонні справи.
3. Вчіть дітей бути у всьому бережливими.
4. Частіше бувайте у школі, радьтеся з педагогами, психологом з питань виховання дітей, допомагайте вчителям краще навчити ваших дітей.
5. Не кажіть нічого поганого про школу, вчителів, прищеплюйте дітям любов і повагу до школи.
6. Слідкуйте за чистотою і охайністю дитини, за акуратним утриманням підручників, одягу. Чистота і акуратність дисциплінує дітей.
7. Дотримуйтеся режиму дня, слідкуйте, щоб дитина не перевтомлювалась.
8. Виховуйте у дітей вміння вести себе скромно і пристойно як вдома, так і на вулиці, в шкоді, в громадських місцях.
9. Виховуйте у дітей повагу до старших і молодших.
10. Не застосовуйте фізичного покарання до дітей, спокійно поясніть їм неправильність їх вчинків.
11. Заохочуйте в дітей інтерес до книги, природи, туризму, спорту.
12. Привчайте дітей виконувати посильну фізичну роботу.
13. Знайте з ким товаришують ваші діти, як вони поводять себе.
14. Пам'ятайте, що виховання дітей - головний обов'язок батьків.
15. Пам'ятайте, що тільки в тісній праці зі школою, можливо успішно вирішити питання виховання громадянина України.

Поради батькам

- ❖ Любіть свою дитину такою, якою вона є, а не за її досягнення й перемоги.

- ❖ Ніколи не порівнюйте свою дитину з іншими дітьми. Порівнюйте її із самою собою: якою вона була вчора і якою стала сьогодні.
- ❖ Не слід постійно опікувати дитину. Будьте впевнені, що вона сама зможе подолати більшість труднощів.
- ❖ У жодному разі не лайте й не ображайте дитину, тим більше в присутності чужих людей. Поважайте почуття й думки свого сина або дочки. На скарги з боку оточуючих відповідайте так: «Дякую, ми вдома обов'язково поговоримо на цю тему».
- ❖ Навчіть дитину говорити про свої проблеми, щиро цікавтеся її думкою й позицією.
- ❖ Постійно спілкуйтеся з дитиною. Ваші взаємини мають ґрунтуватися на довірі. Дитина повинна відчувати, що її дитячі проблеми вам цікаві.
- ❖ Допмагайте дитині виконувати те, із чим вона не може впоратися сама.
- ❖ Ніколи не бийте дитину: це не приносить бажаного результату, а лише робить її агресивною. Засуджуйте не саму дитину, а її провину.
- ❖ Не розхвалюйте дитину незаслужено, але й не забувайте заохочувати її, якщо вона на це заслужила. Головне — оцінити зусилля дитини, а не хвалити її саму, її характер. Хваліть словом, посмішкою, ласкою, але в жодному разі — новою іграшкою або солодощами.
- ❖ Учть дитину аналізувати свої помилки.
- ❖ Не намагайтеся все робити замість дитини, дайте їй певну свободу, щоб вона могла діяти відкрито. Пам'ятайте: дитина має право на самостійність,
- ❖ Проводьте з дитиною свій вільний час, допомагайте їй розвивати свої здібності.

❖ Не будуйте взаємини на заборонах: завжди пояснюйте причину й мету ваших вимог.

❖ Будьте терплячими до вашої дитини. Намагайтеся відповідати на всі її запитання й ніколи не говоріть, що вона багато запитує.

Пам'ятка для батьків першокласників

1. З початку навчального року привчіть дитину прокидатися раніше, щоб збирання до школи не перетворювалось на щоденні хвилювання. Вранці будіть дитину спокійно, лагідно, з посмішкою на устах.

2. Не підганяйте. Розраховувати час - ваш обов'язок: якщо ви цю проблему не вирішили - провини дитини немає.

3. Обов'язково привчіть дитину вранці снідати, щоб запобігти хворобі шлунка.

4. Давайте дитині в школу бутерброд, фрукти; там вона перебуває тривалий час, витрачає багато сил і енергії.

5. Привчіть збирати портфель напередодні ввечері. Перевірте, чи все взяли. Запитайте дитину, чи не передавав вчитель прохань або розпоряджень батькам. Через деякий час вона сама привчиться сумлінніше ставитися до своїх обов'язків і стане більш зібраним.

6. Проводяючи дитину до школи, побажайте їй успіхів, скажіть кілька лагідних слів (без застережень типу «Дивись, поведься добре», «Щоб не було поганих оцінок» і т.д.). У дитини попереду - важка праця.

7. Зустрічаючи дитину зі школи, забудьте фразу «Що ти сьогодні отримав?». Краще запитайте: «Що нового ти сьогодні дізнався?» Дайте дитині можливість розслабитися (згадайте, як Вам буває важко після напруженого дня. Коли вона збуджена і хоче з вами чимось поділитися, не відмовляйте їй в цьому, вислухайте її).

8. Обід - зручний момент для невимушеної розмови. Школяр може розповісти про свій робочий день і, таким чином, звільнитися від психологічної напруги.

Якщо дитина замкнулася в собі, щось її турбує, не вимагайте пояснень, нехай заспокоїться. Потім вона сама все розповість.

9. Зауваження вчителя вислуховуйте особисто, уникаючи присутності дитини. Не поспішайте влаштовувати сварку. Говоріть з дитиною спокійно.

10. Не варто навантажувати першокласника позашкільною діяльністю з самого початку навчального року. Спорт і заняття в гуртках, звичайно, корисні для загального розвитку, але

спочатку переконайтеся, що у дитини вистачить на це сил і часу. Початок навчального року - період стресу, і перевантаження можуть тільки зашкодити.

11. Протягом дня знайдіть (намагайтеся знайти) час для спілкування з дитиною. Для вас особливо важливі повинні бути справи малюка, його радості і невдачі.

12. Важливо, щоб у сім'ї панувала єдина тактика спілкування дорослих з дитиною. Усі відмінності з виховання вирішуйте без неї. Коли щось не виходить, порадьтеся з учителем, психологом. Не завадить почитати літературу для батьків. Там ви знайдете чимало корисного.

13. Завжди будьте уважні до стану здоров'я дитини. Головний біль, погане самопочуття - найчастіше це об'єктивні показники стомлення, перевантаження.

14. Батькам необхідне терпіння. Ентузіазм перших днів швидко проходить, його місце займає втома. Допоможіть дитині зберегти нормальний ритм і не піддавайтеся спокусі зробити їй якість послаблення. Часті нарікання на дитину або порівняння з іншими, можуть розвинути у неї комплекс неповноцінності. Навпаки, навіть коли у дитини щось не виходить, треба похвалити її, дати малюкові невеликий відпочинок і знову повернутися до виконання завдань.

15. У кожному разі на ваші взаємини з сином або дочкою не повинна впливати успішність. Хороші довірчі відносини і усвідомлення того, що дитина завжди може розраховувати на вашу підтримку, допоможуть їй налаштуватися на успіх з самого початку нового навчального року.

16. Дитина повинна відчувати, що ви завжди її любите, завжди їй допоможете і підтримаєте.

Шановні батьки, Ваша дитина вперше переступить поріг нового навчального закладу – школи, де на неї чекатимуть цікаві уроки, веселі перерви, змістовне дозвілля, гарні друзі та перша вчителька. Щоб навчання першокласника було цікавим, результативним, приносило користь дитині і радість батькам, ми пропонуємо Вам ряд порад.

Загальні поради батькам першокласників

1. Вранці піднімайте дитину спокійно, з посмішкою та лагідним словом.
2. Не згадуйте вчорашні прорахунки, особливо мізерні, не вживайте образливих слів.
3. Не підганяйте її, розрахувати час - це ваш обов'язок, якщо ж ви цю проблему не вирішили, - провини дитини у цьому немає.
4. Не посилайте дитину в школу без сніданку: в школі вона багато працює, витрачає сили. Коли щось не виходить, порадьтеся з учителем, психологом.
5. Відправляючи дитину до школи, побажайте їй успіхів, скажіть кілька лагідних слів без подібних застережень: "Дивись, поведь себе гарно!", "Щоб не було поганих оцінок!" тощо. У дитини попереду важка праця.
6. Зустрічайте дитину спокійно, не сипте на неї тисячу запитань, дайте їй розслабитись (згадайте, як вам тяжко після важкого робочого дня).
7. Коли дитина збуджена і хоче з вами чимось поділитись, не відмовляйте їй у цьому, вислухайте, на це ви не витратите багато часу.
8. Якщо дитина замкнулась, щось її турбує, не наполягайте на поясненні її стану, хай заспокоїться, тоді вона все сама розкаже.
9. Зауваження вчителя вислуховуйте без присутності дитини.
10. Вислухавши, не поспішайте сваритися. Говоріть з дитиною спокійно.
11. При спілкуванні з дитиною не вживайте виразу: "Якщо ти будеш добре вчитись, то ..." Часом умови ставляться важкі - й тоді ви опиняєтеся у незручному становищі.
12. Протягом дня знайдіть (намагайтесь знайти) півгодини для спілкування з дитиною. В цей час найважливішими повинні бути справи дитини, її біль, її радість.
13. У сім'ї повинна бути єдина тактика спілкування всіх дорослих з дитиною. Всі суперечки щодо виховання дитини вирішуйте без неї. Не зайвим буде почитати літературу для батьків, там ви знайдете багато корисного.
14. Завжди будьте уважними до стану здоров'я дитини, коли щось турбує її: головний біль, поганий стан. Найчастіше це об'єктивні показники стомлення, перевантаження.
15. Пам'ятайте, що діти люблять казки, особливо перед сном, або пісню, лагідні слова. Не лінуються подарувати це для них. Це їх заспокоїть, зніме денне напруження, допоможе спокійно заснути і відпочити.
16. Не нагадуйте перед сном про неприємні речі, про роботу. Завтра новий трудовий день - і дитина повинна бути готова до нього. А допомогти в цьому їй повинні батьки своїм доброзичливим ставленням. Чекати ж якогось дива від дитини, радісних поривів душі, доброти треба терпляче, відшукуючи ці риси в

дитині, постійно заохочувати її.

10 речей, які повинні зробити батьки першокласника

1. Малюк, швидше за все, буде хвилюватися і сам прокинеться вдосвіта. Прикрасьте його кімнату повітряними кульками, плакатом із веселим надписом.
2. Багато хто з батьків вважає, що подарунків цього дня робити не обов'язково. Між тим яскравий згорток поруч із подушкою трохи розвіє дитячі хвилювання і, з іншого боку, підкреслить важливість події.
3. Звичайно ж, ранець із потрібними речами ви разом з дитиною склали ще тиждень тому. Напередодні 1 вересня варто ще раз зазирнути до нього... і покласти туди якусь дрібничку: чи то кумедний ластик, чи незвичайний олівець. Дитина зрадіє, побачивши таку знахідку!
4. На весь сьогоднішній день забороніть собі повчати дитину, не хмуртеся, не гнівайтеся, не обурюйтеся і не підвищуйте голос!
5. Відкладіть усі справи, візьміть на роботі відгул. Коли малюк вперше переступить шкільний поріг, ви маєте бути поруч із ним.
6. Скажіть своєму першокласнику, який він має чудовий вигляд.
7. Зустрічаючи дитину зі школи, розпитайте її, як пройшов перший день. Поцікавтеся, що вона робила і, обов'язково похваліть за те, що вона трималася впевнено (навіть, якщо вона вмудрилася щось загубити).
8. Увечері влаштуйте святковий чай. З такого приводу запросіть бабусь, дідусів – їм також буде приємно привітати першокласника.
9. Сподіваємося, ви не забудете сказати дитині, як сильно ви її любите.
10. Засинаючи, дайте собі слово бути стосовно дитини й надалі такими ж спокійними та уважними, як сьогодні!

Пам'ятка батькам першокласника

1. Підтримайте в дитині його прагнення стати школярем. Ваша щира зацікавленість в його шкільних справах і турботах, серйозне відношення до його перших досягнень і можливих труднощів допоможуть першокласникові підтвердити значущість його нового положення і діяльності.
2. Обговоріть з дитиною ті правила і норми, з якими він зустрівся в школі. Поясніть їх необхідність і доцільність.
3. Ваш малюк прийшов у школу, щоб вчитися. Коли людина вчиться, у нього може щось не відразу виходити, це природно. Дитина має право на помилку.
4. Складіть разом з першокласником розпорядок дня, стежте за його дотриманням.
5. Не пропускайте труднощів, які можуть виникнути у дитини на початковому етапі навчання в школі. Якщо у першокласника, наприклад, є логопедичні проблеми, постарайтеся впоратися з ними на першому році навчання.
6. Підтримайте першокласника в його бажанні добитися успіху. У кожній роботі обов'язково знайдіть, за що можна було б його похвалити. Пам'ятайте, що похвала та емоційна підтримка ("Молодець!", "Ти так добре впорався!") здатні помітно підвищити інтелектуальні досягнення.
7. Якщо вас щось турбує в поведінці дитини, його учбових справах, не соромтеся звертатися за порадою і консультацією до вчителя або шкільного психолога.
8. Зі вступом до школи в житті вашого малюка з'явилася людина авторитетніша, ніж ви. Це вчитель. Поважайте думку першокласника про свого педагога.
9. Навчання - це нелегка і відповідальна праця. Вступ до школи істотно міняє життя дитини, але не повинно позбавляти її різноманіття, радості, гри. У першокласника повинно залишатися досить часу для ігрових занять.

Поради батькам щодо підтримки дитини в період адаптації до школи

Безумовно, найкращим профілактичним засобом збереження психічного здоров'я в період адаптації до школи є добре ставлення батьків до дітей, розуміння їхнього внутрішнього світу, проблем, переживань. Відомо, що не існує готових рецептів та моделей виховання, які можна просто взяти і без змін "прикласти" до своєї дитини. Але не дивлячись на це, можна дати деякі рекомендації з полегшення процесу адаптації дітей до школи:

- поверте в унікальність та неповторність власної дитини, в те що Ваша дитина – єдина у своєму роді, несхожа на жодну сусідську дитину і не є точною копією Вас самих. Тому не варто вимагати від дитини реалізації заданої Вами життєвої програми і досягнення поставленої Вами мети. Надайте право їй прожити життя самій.

- Дозвольте дитині бути самою собою, з своїми недоліками, слабкостями та достоїнствами. Приймайте її такою, якою вона є. Спирайтесь на сильні сторони дитини.

- Не соромтесь демонструвати дитині свою любов, дайте їй зрозуміти, що будете її любити за будь-яких обставин.

- Не бійтесь "залюбити" свою дитину, беріть її на коліна, дивіться їй в очі, обіймайте та цілуйте коли, вона того бажає.

- В якості виховного впливу використовуйте частіше ласку та заохочення, ніж покарання та осудження.

- Намагайтесь, щоб Ваша любов не перетворилась на вседозволеність та бездоглядність. Встановіть чіткі межі та заборони (бажано, щоб їх було небагато – лише самі основні на Ваш погляд) і дозвольте дитині вільно діяти в цих межах. Суворо дотримуйтесь встановлених заборон і дозволів.

- Не поспішайте звертатись до покарань. Намагайтесь впливати на дитину проханнями – це самий ефективний спосіб давати їй інструкції. У випадку непокори, батькам необхідно переконатись, що прохання відповідає віку і можливостям дитини. Лише в цьому випадку можливо використовувати прямі інструкції, накази, що достатньо ефективно, якщо дитина звикла реагувати на ввічливі прохання батьків. І лише тоді, коли дитина демонструє відкриту непокору, батьки можуть думати про покарання. Немає потреби нагадувати, що покарання повинно відповідати вчинку, дитина має розуміти за що її покарали. Батьки самі вибирають міру покарання, але важливо зазначити, що фізичне покарання – тяжка за своїми наслідками каральна міра.

Пам'ятайте:

* Покарання – це моральний замах на здоров'я: фізичне і психічне.

* Покарання не повинно бути за рахунок любові. Не залишайте дитину без заслуженої похвали і нагороди. Ніколи не відбирайте подарованого вами чи кимось іншим.

* Краще не карати, ніж карати із запізненням. Запізнілі покарання нагадують дитині про минуле, не дають змоги стати іншою.

* Покараний – значить вибачений. Інцидент вичерпано – сторінка перегорнута. Наче нічого й не трапилось. Про старі гріхи ні слова. Не заважайте починати життя спочатку!

* Хоч би що там трапилось, хоч би якою була провина, покарання не повинно сприйматися дитиною як перевага вашої сили над її слабкістю, як приниження.

* Дитина не повинна боятися покарання. Найвразливіше для неї — ваше засмучення.

* Не забувайте, що ключ до серця дитини лежить через гру. Саме в процесі гри Ви зможете передати їй необхідні навички, знання, поняття про життєві правила та цінності, навчите краще розуміти один одного.

* Частіше розмовляйте з дитиною, пояснюйте їй незрозумілі явища, ситуації, суть заборон та обмежень. Допоможіть дитині навчитись вербально висловлювати свої бажання, почуття та переживання, інтерпретувати свою поведінку та поведінку інших людей.

Прийнята в деяких родинях система залякування дітей, безумовно, заслуговує осудження, бо стає джерелом виникнення особливого способу самозбереження – неправдивості та нещирості. Тяжкі переживання особливо негативно впливають на формування таланту, особистості дитини, легко призводять до психостенічних реакцій, імпульсивних дій та афектів.

Існує термін "шкільна фобія", тобто острах у деяких дітей перед відвідуванням школи. Насправді часто йдеться не стільки про школу, скільки про побоювання дитини йти з дому, розлучатися з батьками. Якщо дитина дуже хвороблива, то, як правило, вона перебуває в умовах гіперопіки з боку батьків.

Іноді зустрічаються батьки, котрі самі побоюються школи і побіжно навіюють це побоювання своїм дітям, або драматизують проблеми початку навчання. Вони намагаються виконувати замість дітей їхні домашні завдання, контролюють кожну написану дитиною літеру і тим самим створюють у неї "навчальну фобію".

Як результат – у дітей виникають, невпевненість у своїх силах, сумніви щодо своїх знань, виробляється звичка сподіватися на допомогу в найпростішій ситуації.

Дуже важливо піклуватись про те, щоб створити дитині ситуацію з гарантованим успіхом. Можливо, це буде вимагати від батьків деякої зміни вимог до дитини, але справа того варта. Потрібно чітко усвідомлювати, що успіх породжує успіх і посилює впевненість у своїх силах як у дитини, так і в батьків.

Лікарі-педіатри сьогодні відмічають різке зростання у дітей таких захворювань, які раніше були властиві тільки дорослим, що постійно знаходяться у стресових ситуаціях. Для сучасної дитини стресовою ситуацією стає все те, що є буденним життям для дорослого, який не може або не бажає створювати спеціального режиму для ще незміцнілого організму.

Сучасна література і практичний досвід психологів вказує на велику кількість випадків, коли погіршення і психічного, і фізичного здоров'я дитини пов'язано

тільки з тим, що дорослі водять дитину з собою по місцях масового скупчення людей.

Деякі батьки не помічають різниці між собою і дитиною (забуваючи про те, що дитина – це не маленька копія дорослої людини, а маленька людина, яка живе і розвивається у своєму світі і вимірі, за власними законами), придушуючи її зливою інформації, непосильними для неї емоційними навантаженнями, характерними для їх спілкування. Все це не минає безслідно, і в дітей з'являються такі "дорослі" захворювання, як безсоння, виразка, коліт, мігрень. Якщо в родині негаразди і дитина постійно знаходиться в сфері спілкування батьків, тобто активно залучається як активний співучасник у їх сварках і з'ясуваннях, то, можливо, ніхто не здивується, коли у дитини з'являться невротичні симптоми та інші порушення психічного і фізичного розвитку, які будуть блокувати розвиток у дитини її таланту.

Коли дитина йде до школи, різко змінюється її спосіб життя. І якщо дитина не готова до цієї зміни, то школа для неї перетворюється на пекло і дитина поступово набирає стільки негативних відчуттів, що навіть відмовляється йти до навчального закладу.

7 правил по збору портфеля

Нова канцелярія вже давно куплена і чекає своєї години. Збираючи дитину перший раз в перший клас, хочеться покласти в портфель всі канцелярські багатства. Не

поспішайте. Необхідний вміст портфеля вчитель зазвичай озвучує на перших батьківських зборах. А ваше завдання - навчити дитину правильно збирати портфель.

Правило 1: дитина повинна самостійно збирати - розбирати портфель. Щоб добре орієнтуватися у власному портфелі, дитина повинна збирати - розбирати його самостійно. Інакше, замість того щоб слухати вчителя, він велику частину уроку шукатиме в портфелі необхідні речі. Навіть якщо в портфелі всього одне відділення (хоча в більшості сучасних ранців їх як мінімум три), дитині буде потрібно не меншого 10-15 хвилин, щоб знайти потрібну річ в незнайомих надрах портфеля.

Правило 2: портфель треба збирати щодня. Щодня в портфелі скупчується безліч непотрібних папірців, крихт і всіляких «цінних», але абсолютно непотрібних в школі речей. Стежите, щоб дитина щодня виймала з портфеля весь вміст, викидав сміття і складав назад в портфель тільки необхідні речі.

Правило 3: нічого зайвого. Завдання батьків - стежити, щоб дитина не носила з собою зайвої тяжкості. По санітарних нормах, що діють, більше трьох кілограмів піднімати перво-класникам не рекомендується. Окрім покладених за програмою 2-3 підручників і 2-3 зошитів, в ранці першоклашки обов'язково лежатимуть пенал з ручками і олівцями, щоденник, рахункові палички, підставка для книг і сніданок. В результаті набирається якраз близько трьох кілограмів. Перший час батькам доведеться контролювати, що дитина кладе в портфель, а потім він буде це робити самостійно.

Правило 4: гігієнічне приладдя. Навіть у платних школах туалетний папір часто відсутній, не кажучи вже про муніципальні заклади. Тому в портфелі завжди повинні лежати невеликий рулон туалетного паперу і упаковка вологих серветок. Якщо дитина соромиться діставати в школі туалетний папір, покладете її в непрозорий пакет.

Правило 5: окремі контейнери для їжі. Практично у всіх школах дітям недостатньо стандартних шкільних сніданків і батьків просять давати дитині з собою додатковий сніданок - декілька бутербродів, сік і печиво. Незалежно від того, яку їжу ви даватимете дитині, для неї потрібні спеціальні контейнери з кришкою, що щільно закривається. Часто батьки упаковують їжу у фольгу або в поліетиленові пакети. Але упакована таким чином їжа може розкришитися. До того ж, якщо носити її без контейнера, весь вміст портфеля пропахет їжею. Поясніте дитині, що, перекусивши, він повинен всі обгортки і порожні пакети покласти назад в контейнер і щільно закрити його.

Правило 6: іграшки залишаються удома. Іграшкам в портфелі робити нічого. Якщо дитина дуже наполягає, домовитися, що він діставатиме іграшки з портфеля тільки на зміні, а перед початком уроку знову прибере їх в портфель. Можна, наприклад, укласти угоду, що при першій скарзі вчителя з приводу ігор на уроках -

іграшки залишаються удома.

Правило 7: мінімум дорогих речей. Питання, давати чи ні дитині в школу мобільний телефон, до цих пір залишається спірним. Мобільний телефон (і інші дорогі речі) не є предметами першої необхідності. У більшості шкіл у вестибюлях встановлені безкоштовні телефони-автомати. В крайньому випадку дитина може подзвонити з канцелярії або з пункту охорони. Якщо ви все-таки вважаєте, що телефон йому необхідний, поясните йому, що на час уроків необхідно відключати звук і прибирати телефон в портфель. Крім того, необхідно пам'ятати, що телефон може загубитися або бути вкраденим. Це відноситься і до наручного годинника, який діти часто знімають на фізкультурі і забувають надіти.

Поради батькам щодо зняття психологічного напруження у дітей

У “шкільному” житті першокласники стикаються з труднощами, невдачами, незаслуженими звинуваченнями, образами, допускають помилки, потрапляють в конфлікти, відчуваючи невпевненість.

Найбільш доцільними для зняття психологічного напруження учнів молодшого шкільного віку (як вважає В.І.Шахненко) є дихальна гімнастика, фізичні навантаження, домашній затишок, спілкування з четвероногим другом, живопис, художнє слово, театр, позитивні емоції, музика та спілкування з природою.

Батькам доцільно знати способи зняття психічного напруження в дітей.

1. Глибоке дихання

Зробити глибокий вдих, випинаючи живіт уперед до відчуття участі в цьому діафрагми. Тепер трохи повільніше, видихаючи повітря до втягування живота всередину. При цьому дитина повинна уявляти, що вдихає цілющий кисень - здоров'я, спокій, а видихає повітря, непотрібне організмові, -хворобливість і хвилювання.

2. Фізичні навантаження

Найкращим способом зняття нервового напруження є фізичні навантаження - фізична культура та фізична праця. Якщо в дитини поганий настрій, їй необхідно гратися на свіжому повітрі в рухливі ігри, спортивні ігри — футбол, волейбол, теніс.

3. Домашній затишок, спілкування з четвероногим другом. Дитина повинна знати, що коли їй дуже важко, її образили, треба йти додому. Домашній затишок, добре і лагідне слово рідних допоможуть їй. Вчені вважають, що кішка та собака знімають стресовий стан, заспокоюють нервову систему.

4. Живопис

Живопис своїм розмаїттям кольорів, грою світла й тіні створює особливу музику картини. Так вважав французький художник Е.Делакруа. А російський вчений Ф.Шмідт писав, що колір сам по собі, незалежно від предмета, якому він властивий, справляє на глядача певний психофізіологічний вплив.

5. Художнє слово

Читання цікавої казки, оповідання сприяє зменшенню нервового напруження і заспокоює дитину.

6. Театр

Вважають, що він має магічну силу впливу на психіку. Якщо є така можливість, відвідайте з дитиною ляльковий театр, подивіться мультфільм.

7. Позитивні емоції

З давніх-давен відомо, що усмішка, жарт, гумор знімають психічне напруження. Ю.Нікулін писав: "Я твердо вірю: сміх зміцнює здоров'я і подовжує життя".

Почитайте з дитиною гуморески, відвідайте цирк.

8. Музика

Людам здавна відомо про цілющі властивості музики. Російський невропатолог і психіатр В.М. Бехтерев довів, що в дитячому віці нормальному, здоровому розвиткові організму сприяють ніжні колискові пісні, спокійна музика.

9. Спілкування з природою

Природа заспокоює нервову систему, робить людину добрішою. Отже, якщо в дитини поганий настрій - відпочиньте з нею серед природи.

10. Гра

Гра – явище феноменальне, вона притаманна всім дітям без винятку. Особливу значущість гра має для першокласників, оскільки це та діяльність, без якої дитина шести років не може нормально жити і розвиватись. У навчальному процесі через його регламентованість не завжди є можливість забезпечити умови, необхідні для розгортання справжньої гри: ініціатива, добровільність, спонтанність, необмежене мовне спілкування. Тому доцільно батькам учнів першого класу подбати про те, щоб діти достатньо гралися у вільний від шкільних занять час. Причому, чим більший вибір ігор, тим легше розкрити індивідуальні можливості й обдарування кожної дитини, створити оптимальні умови для її повноцінного розвитку. Творчо, оригінально наслідуючи дорослих, дітей, поведінку уявних персонажів, їх ставлення до оточення, дитина засвоює моральні норми, на чуттєвому рівні прилучається до культури середовища, що її оточує. Другий фактор, яким зумовлюється виховний вплив творчих ігор – реальні міжособистісні стосунки дітей у процесі гри. Вони мають величезне значення для подальшого розвитку особистості, засвоєння норм поведінки в дитячому середовищі.

Вчимо дитину писати(поради класовода батькам)

- Навчаючи дитину каліграфічно писати, необхідно враховувати її індивідуальні особливості: нахили, особливості зору (короткозорість, далекозорість), відхилення в моториці (тремтіння пальців, посмикування руки під час письма і т. ін.).
- Кожне заняття починається з перевірки правильності сидіння дитини, положення ручки або олівця в руці, розміщення зошита на парті або столі та його

переміщення під час письма. Це сприяє профілактиці порушення постави і зору дитини, підвищенню працездатності, формуванню правильного та швидкого письма.

- У процесі занять звертайте увагу на те, наскільки чітко дитина обводить контури фігур, лінії візерунків, малює і пише зліва направо.
- Під час роботи над написанням літер зверніть увагу дитини на елементарний склад букв, допоможіть їй виділяти найпростіші графічні одиниці, проведіть ритмічне прописування цих елементів спочатку в повітрі, а потім за допомогою ручки.
- Орієнтуйте маленьких школярів на правильне з'єднання букв у складах, на дотримання нахилу під час написання букв і слів.
- Навчайте дітей писати чисто, без помарок, не заходити на поля, не обводити букви двічі. Таке письмо сприятиме вихованню охайності, працьовитості, сумлінності та старанності у виконанні будь-якої роботи.
- Виконуючи з дитиною роботу з написання слів, нагадуйте їй про лексичне значення слова та необхідність дотримуватися правил орфографії.
- Пам'ятайте: безперервне письмо не повинно тривати довше п'яти хвилин.
- Через кожні 7 - 10 хвилин роботи з прописами необхідно проводити фізкультхвилинки тривалістю 1,5 - 2 хвилини, а також спеціальні підготовчі вправи для розвитку пальців, кисті, передпліччя руки.
- Формування графічних навичок — процес складний і тривалий. Дитина, зображуючи найпростіші елементи тієї чи іншої букви, докладає максимум зусиль, емоційно переживає свої невдачі. Тому необхідно враховувати настрій дитини, вчасно приходити їй на допомогу.
- Не забувайте похвалити дитину, заохотити її старанність.
- Ваша постійна увага, підтримка та активна допомога в оволодінні навичками письма нададуть дитині впевненості у своїх силах і можливостях.

Ігри на розвиток пам'яті

Пам'ять може бути зоровою, слуховою, емоційною, руховою. Для дошкільного віку найбільш розвиненою є мимовільна пам'ять. На початок навчання і на початку шкільного навчання переважає механічна пам'ять. Діти запам'ятовують матеріал за рахунок багатократних повторень. У завдання навчання школяра повинно входити формування осмисленої логічної пам'яті, яка покращується за рахунок опанування різних допоміжних засобів, прийомів і способів запам'ятовування і пригадування.

Ряд завдань направлений на розвиток здатності утримувати в пам'яті задані інструкції. Подібну роботу слід проводити регулярно, оскільки часто причиною невиконання учбових завдань є "втрата" умови завдання, нездатність утримувати в пам'яті задані дії. Ці завдання формують також зосередженість, концентрацію і перемикання уваги, навик самоконтролю.

Роботу з формування пам'яті доцільно проводити на неучбовому матеріалі в різних життєвих ситуаціях.

Незалежно від того, хороша або погана у дитини пам'ять, перенавантажувати її шкідливо.

Шафки

Матеріал: шафки, склеєні з 4 і більш сірникових коробок, дрібні предмети. Хід гри: Дорослий ховає іграшку в одну з коробок на очах у дитини. Потім шафка забирається на декілька секунд і показується знову. Дитину просять знайти іграшку.

Що зникло?

На столі розкладають декілька предметів або картинок. Дитя розглядає їх, потім відвертається. Дорослий прибирає один предмет. Дитя дивиться на предмети, що залишилися, і називає, що зникло.

Що змінилося?

На столі розкладають декілька іграшок. Дитині пропонують їх розгледіти і запам'ятати. Дитя відвертається, одну іграшку забирають (додають), або іграшки міняють місцями. Дитя відповідає, що змінилося.

Художник

Малюк грає роль художника. Він уважно розглядає того, кого малюватиме. Потім відвертається і дає його словесний портрет. Можна використовувати іграшки.

Запам'ятай і відтвори

Варіант 1. Дитині називають числа і просять їх відтворити. Кількість чисел у ряді поступовий зростає.

Варіант 2. Дитині називають слова і просять їх відтворити (від 4 до 10 слів).

Варіант 3. Дитині називають числа (слова) в довільному порядку, просять відтворити в зворотному порядку.

Пригадай і покажи

Дітям пропонується відтворити рух знайомих об'єктів (наприклад, птицю, яка махає крилами, клишоногого ведмеда, повзучу гусинь, настовбурченого півня і так далі).

Ланцюжок дій

Дитині пропонується ланцюжок дій, які необхідно виконати послідовно.

Наприклад: "Підійди до шафи, візьми книгу для читання, поклади її на середину столу.

- Якщо дитині важко запам'ятати слова, які ви їй назвали, дайте їй папір і кольорові олівці. Запропонуйте до кожного слова зробити малюнок, який допоміг би потім пригадати ці слова.

Те ж саме можна зробити і при запам'ятовуванні фраз. Дитя саме вибирає, що і як буде малювати. Головне, щоб це допомогло потім пригадати прочитане.

Наприклад, називаєте сім фраз.

Хлопчиків холодно.

Дівчинка плаче.

Папа сердиться.

Бабуся відпочиває.

Мама читає.

Діти гуляють.

Пора спати.

До кожної фрази дитя робить малюнок (схему). Після цього запропонуйте малюку точно відтворити всі фрази. Якщо виникають труднощі, допоможіть підказкою.

Наступного дня знову попросіть дитину повторити фрази за допомогою його малюнків. Відзначте, чи допомагають йому малюнки. Якщо він згадує 6-7 фраз - дуже добре.

- Переказ. Якщо малюк не може переказати текст, прочитайте йому розповідь ще раз, але попросіть його звертати при цьому увагу на окремі специфічні деталі.

Поставте йому питання: "Про що ця розповідь?" Спробуйте зв'язати прочитане з тим, що добре знайомо дитині, або з якоюсь аналогічною історією порівняйте ці історії (у чому схожість і відмінність). Відповідаючи на ваші питання, дитя мислить, узагальнює, порівнює, виражає свої думки в мові, проявляє активність. Така бесіда значно активізує пам'ять і мислення дитини.

Попросіть дитину знову зробити переказ і ви переконаєтеся в тому, наскільки він став точним і осмисленим.

Як робити уроки з першокласником?

Ось парадокс! Крихітка так готувалася до школи і з нетерпінням чекала першого вересня, а через місяць вона не хоче ходити на заняття і погоджується робити уроки лише під пильним наглядом батьків. Що ж сталося? Чому маля не хоче вчитися? В небажанні дітей вчитися винні насамперед самі батьки. Саме вони, діючи з самих кращих спонук, відбивають у дитини потяг до знань.

Перехід від дошкільника до першокласника - величезна подія в житті шестирічного маляти і його батьків. Перший дзвінок, перша вчителька, перше домашнє завдання, перші перемоги і перші невдачі... З першого шкільного дня навчання стає обов'язком, і маляті потрібний час, щоб пристосуватися до змін, що

сталися. Подальша успішність і прагнення вчитися закладаються саме в перший шкільний рік. І тут багато що залежить не лише від вчительки, але і від поведінки батьків. Батьки, пам'ятайте, письмові завдання у першому класі учитель не задає!

Найпоширеніша батьківська помилка - це прагнення виростити вундеркінда. Ще задовго до вступу до школи дитя освоює велику частину програми першого класу і йому нецікаво зупинятися на досягнутому. Крихітка готовий рухатися вперед, а шкільна програма не дозволяє. Звичайно, батьків теж можна зрозуміти. Їм хочеться, щоб їх маля було най-най і вони стараються щодуху. Але, якщо малюк дійсно геній, то він і без вашої допомоги проявить себе. А звичайній дитині дуже багато вчитися теж шкідливо. Діти швидко втомлюються. І чим більше ви її заставлятимете сидіти за книжками, тим гірше. В цьому випадку маля сприймає навчання, як неприємний важкий обов'язок і погоджується робити уроки лише з-під палиці. Підготовка дитини до школи повинна полягати в розвиткові пізнавальних процесів - уваги, пам'яті, мислення і сприйняття. Не намагайтеся якомога раніше, навчити дитину письму, рахунку і читанню. Все це йому потрібно буде освоїти в школі, причому дуже швидко і легко. Основне завдання батьків - підтримка інтересу до знань в цілому.

Крім того, не варто забувати, що першокласники переживають величезний психологічний стрес. Для дитини почалося нове життя, і вона не в змозі миттєво звикнути до нової ролі. Поставте себе на її місце: новий колектив, замість вихователя - вчителька і нові обов'язки. А батьки замість того, щоб допомагати, починають пред'являти до першокласників дуже високі вимоги і маля фізично не в змозі їх виконувати. Окрім цього дорослі, бояться, що малюк без діла хитатиметься по вулиці, і прагнуть максимально завантажити дитяче дозвілля. Вони віддають чадо в декілька секцій і вимагають від нього неможливого. Не кожен дорослий в змозі задовольнити запити батьківських амбіцій, не кажучи за шестирічне маля.

Найбільш поширені проблеми першого класу:

- дитина не може зосередитися і перескакує з однієї справи на іншу;
- дитині необхідно, щоб його контролювали. Вона не в змозі самотійно впоратися навіть з простим завданням;
- малюку важко просидіти без руху 45 хвилин;
- дитині не подобається вчитися. Її значно більше цікавлять іграшки, а не книжки і прописи.

І спільні поради, як їх здолати. Багато батьків, намагаючись привчити малюка до самостійності, не допомагають йому робити уроки, а лише перевіряють вже виконане завдання. Але не кожне дитя в змозі самотійно зробити навіть просте завдання. Буде потрібно декілька місяців, щоб маля зрозуміло, що домашнє

завдання це його обов'язок, який треба виконувати. Тому перший час ви повинні м'яко нагадувати маляті, що пора сідати за книжки і допомагати йому, хоч би своєю присутністю.

Неодмінним атрибутом навчання є - шкільне приладдя. Всілякі пенали, зошити, ручки, гумки, теки - першокласник сприймає, як нові іграшки. Тому не економте на цих необхідних атрибутах. Дозвольте дитяті брати участь у виборі шкільного приладдя, вони підтримують інтерес до навчання.

Першокласникові необхідний жорсткий розпорядок дня. Після школи і обіду - дайте малюкові одну-дві години вільного часу. Хай він відпочине, відключиться, пограє, подихає свіжим повітрям. Але не відкладайте домашнє завдання на пізній вечір. Після 17-18 годин зосередженість і здатність сприймати нову інформацію різко знижується. Оптимальний час для виконання уроків 16-17 годин - маля вже відпочило після школи і ще не втомилося грати. Лише не заставляйте його швидко кинути іграшки і сідати за уроки, бо прийшов час. Діждіться моменту, коли дитя відкладе одну іграшку і ще не візьметься за іншу. Якщо ви перериватимете захоплено граючого малюка - виникне протест і необхідність виконання домашніх завдань швидко придбає негативне забарвлення.

Завжди починайте з найважчого, поки увага на висоті. А те, що дитині знайоме з дитячого саду (наприклад, малювання) він зуміє зробити і після того, як крива зосередженості піде на спад.

Якщо у дитини щось не виходить, допоможіть йому на проміжних стадіях. Лише не варто робити за нього домашнє завдання цілком. Плавнo підведіть малюка до вірного вирішення, але остаточну відповідь він повинен дати сам. В кінці обов'язково похваліть: "Ось бачиш який ти молодець. Я тобі лише трохи допомогла, і ти сам вирішив цей складний приклад". Тоді у дитини з'явиться позитивна установка "Я сам все можу".

Частіше хваліть малюка, за будь-яку перемогу і не акцентуйте увагу на невдачах. Якщо крихітці легко дається рахунок і не виходить правопис, то розповідайте йому, як він здорово рахує, а якщо він старатиметься, то обов'язково навчиться так само добре писати. У ваших силах вселити маляті волю до перемоги. Не обзивайте маля смішними прізвиськами, якщо він щось погано робить (наприклад, "курка криволапа"), щоб уникнути вашого кепкування дитя взагалі перестане писати або змиритися зі своїм прізвиськом і не захоче красиво писати.

Якщо дитина регулярно просиджує над домашніми завданнями на 30-40 хвилин більше, ніж рекомендується, запропонуйте йому допомогу (підкресліть кольоровим олівцем букви/цифри, виліпіть з пластиліну або намалюйте на піску, поясніть іншими словами). Якщо ситуація не покращується, має сенс поговорити з фахівцями (шкільним психологом, педіатром). У деяких дітей процес формування тонкої моторики, яка необхідна для навчання, закінчується лише до 8 років.

Такого малюка рекомендується не тягнути вперед, а навпаки ще на рік залишити в підготовчому класі. Краще втратити один шкільний рік, чим втратити бажання вчитися.

Не забувайте, що багато чого залежить і від генів. Якщо ви не відрізнялися в школі хорошою успішністю і насилу отримали атестат, то не вимагайте від свого маляти неможливого. Хай краще у вас виросте твердий трієчник, а не замучений зубрінням відмінник. Гріш ціна знанням, які насильно вбиті дитині.

Як ми засвоюємо інформацію Навчання - це процес, в якому взаємодіють різні органи чуття: слух, зір, дотик, інколи навіть нюх і смак. Ось їх найбільш поширений розподіл.

Руки - 90% від того, що дитя зробить саме, хоч би один раз - він засвоює. Тому старайтеся, щоб крихітка не лише слухав, але і намагався самостійно повторити приклад, навіть якщо йому здається, що нічого незрозуміло. Нехай спробує, а ви при необхідності допоможете. Лише не беріть ініціативу в свої руки при першій помилці.

Рот - 70% того, про що ми говоримо - відкладається в пам'яті. Нехай дитина повторює за вами вголос, а не мовчки слухає. Обговорюйте свої дії. Навідними питаннями підводьте малюка до правильної думки, але старайтеся, щоб остаточну правильну відповідь він виголошував сам.

Вуха - лише 20% того, що дитина чує - вона запам'ятовує. Тому тільки ваших пояснень буде недостатньо. **Очі** - 30% того, що малюк бачить - він засвоює. Малюйте йому наочні картинки, що пояснюють матеріал. Лише малюнки мають бути не нудними, а веселими і оригінальними, тоді у дитини виникатимуть асоціації, і вона легко зрозуміє матеріал.

Як уникнути помилок, працюючи з дитиною над виконанням домашніх завдань?

1. Виховувати звичку виконувати домашні завдання систематично.
2. Починати виконувати завдання можна вже через 1,5 - 2 години після шкільних занять. Оптимальний час — з 15.00 до 17.00.
3. Привчати дитину сідати до роботи без нагадувань.
4. Навчити дитину користуватися годинником. Показати, як за годинником робити перерви (10 - 15 хв) для активного відпочинку і знову сідати до роботи. Усе це дитина має виконувати незалежно від того, можете ви їй приділити увагу чи ні.
5. Навчити дитину спочатку складати орієнтовний план майбутніх дій, радітися з вами та обговорювати, як виконати завдання, а потім самостійно братися до роботи.
6. Навчити виділяти головне й другорядне, уміти зосередитись на головному.

7. Не забувати нагадувати учневі повторити правила, які вивчали на уроках.
8. Виховувати у дитини самоконтроль, самоаналіз та самооцінювання.
Найпростіший спосіб — порівняння сьогоdnішнього рівня виконання з учорашнім. Акцентувати увагу навіть на незначних перемогах, щоб дитина помічала їх і намагалася досягати більших результатів.
9. Не порівнювати результати навчання своєї дитини з результатами інших дітей, а тільки з її власними!
10. Не забувати відзначити старанність дитини. Не створювати “хронічний дефіцит похвал” через те, що дитина одержує нижчий бал замість очікуваного високого.
11. На початку навчального року корисно контролювати, як дитина виконує домашні завдання. Перевіряти, чи правильно вона зрозуміла пройдений матеріал. У I семестрі краще це робити щовечора, а у II — контроль можна зменшити до 2 - 3 разів на тиждень.
12. Перевіряти — не значить “робити замість”: ніколи не підказуйте дитині готових рішень.
Примітка. Пам’ятайте, що телевізор — ворог № 1 успішного навчання. Не потрібно вмикати його раніше, ніж будуть виконані усі завдання. Якщо дитина дивиться телевізор під час денного відпочинку, то їй буде важко зосередитися. Бажано дозволяти дивитися тільки дитячі передачі.

Методичні рекомендації для батьків 1-х класів з питання адаптації шестирічок до школи

1. Виховувати повагу до дорослих, однолітків.
2. Навчити дитину до школи або в перші місяці шкільного життя дотримуватись режиму дня.
3. Бути небайдужим до того, чим живе дитина у школі.
4. Дбати про мотивацію навчання.
5. Відвідувати регулярно батьківські збори.
6. Мати постійний зв’язок з учителем.
7. По можливості зустрічати дитину зі школи.
8. Бути терплячими до дітей, поменше їх сварити за перші невдачі, дарувати їм якомога більше ласки.
9. Не платити дітям гроші за гарну поведінку чи позитивну оцінку.
10. Навчати дітей сумлінному відношенню до справи власним позитивним прикладом.

11. Більше часу приділяти щодня дитині. У вихідні дні дітей залучати до загальних сімейних справ.
12. Не давати марних обіцянок дітям.
13. Не робити зауважень або сварити в присутності інших (однокурсників, вчителя тощо).
14. Давати відповіді на всі дитячі запитання.
15. Ставитися до молодшого школяра як до дорослої людини.
16. Організовувати дозвілля школярів у позаурочний час.

«Нова українська школа»

В українському суспільстві виникла потреба змінити підходи до навчання молодого покоління. Над проектом «Нової школи» почали працювати три роки тому. Кабмін ухвалив його усередині грудня 2016р. Концепція «Нової української школи» — це свого роду програма нововведень до середньої освіти у державі, яка має за мету змінити підхід вчителів до навчання учнів, а з самих дітей зробити не стільки «знаючих», скільки «думаючих» громадян.

Мета Концепції «Нової української школи»:

- розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб,
- формування загальнолюдських цінностей,
- підтримка життєвого оптимізму,
- розвиток самостійності,
- плекання творчості й допитливості.

Навчання починатиметься, як правило з 6 років. Діти з особливими потребами зможуть вступати до школи у віці фізичної готовності. Тривалість перебування в

початковій школі таких дітей можна буде подовжити з доповненням корекційно-розвивального складника. Навчання буде організовано за єдиним стандартом без запровадження предметів із поглибленим рівнем (не буде відбору).

Стандарт нової української школи передбачає:

- **поділ початкової освіти на два цикли** – 1–2 класи і 3–4 класи;
 - Перший цикл початкової освіти допоможе учневі звикнути до шкільного життя.
 - Навчальний матеріал буде інтегровано в змісті споріднених предметів або введено до складу предметів у вигляді модулів.
 - Обсяг домашніх завдань буде обмежено.
 - У першому циклі (1–2 класи) буде переважати ігрова діяльність, у другому циклі (3–4 класи) буде формуватися почуття відповідальності та самостійності.
- **загальні та конкретні очікувані результати навчання**(частина предметів у другому циклі передбачатиме оцінювання. Державна підсумкова атестація здобувачів початкової освіти буде здійснюватися лише для моніторингу освітньої діяльності закладів.);
- **проведення динамічної перерви** між другою і третьою академічними годинами у вигляді рухливих ігор, іншої фізичної активності дітей;
- **20 % резервного часу** у навчальних програмах з усіх предметів і курсів, який учитель може використовувати на свій розсуд;
- наприкінці кожної чверті **корекційно-рефлексійний тиждень для подолання розбіжностей** у навчальних досягненнях учнів;
- **вибір змісту і форм організації навчально-пізнавальної практики навчальний заклад визначає самостійно.**

Кожна освітня галузь буде мати свій індекс у таблиці державних вимог до обов'язкових результатів навчання. Наприклад: математична (МАО), природнича (ПРО), мовно-літературна (МОВ) та ін.

Навчальні предмети і курси:

- Українська мова
- Математика
- «Я досліджую світ» (інтегрований курс)
- Іноземна мова
- Мистецтво
- Фізична культура

Навчальні програми предметів або курсів створюють учителі – самостійно або об'єднавшись у спільноти/ мережі, на основі безпосередньо Стандарту початкової освіти або за зразком Модельної навчальної програми:

- Розробляється експертною спільнотою, затверджується МОН.
- Містить підходи до інтеграції та впорядкування змісту навчальних предметів або ж курсів відповідно до КОРів (конкретних очікуваних результатів), а також види навчальної діяльності та засоби оцінювання досягнень учнів.

- Це – зразок, за яким вчителі створюють свої навчальні програми. Модельна програма наразі створюється вчителями-практиками, які готуються до пілотування Стандарту.

«Я досліджую світ» (інтегрований курс)

Інтегроване навчання засновано на комплексному підході. Навчання розглядається через призму цілісної картини світу, а не ділиться на окремі дисципліни.

- Упродовж навчального року можна опрацювати з учнями 35 тем (за кількістю навчальних тижнів).
- Виконуючи цікаві завдання та вправи, діти не лише опанують програмовий матеріал, а й розширюють свої уявлення про різні сфери життєдіяльності людини.
- Такий підхід сприятиме розвитку аналітичних та синтетичних мисленневих навичок школярів і формуванню в них більш цілісного уявлення про світ.
- Кожен день варто присвятити розкриттю певної мікротеми у межах загальної теми тижня. Залежно від рівня навчальних можливостей учнів класу, матеріально-технічного і методичного забезпечення школи та її бібліотечних фондів роботу можна спланувати по-різному.

Тема першого тижня розкривається через мікротеми:

- 1-ий день – Знайомтесь – це я! (Чому кожний з нас неповторний?)
- 2-ий день – Однокласники, нумо дружити (Як слід взаємодіяти, щоб здружитись?)
- 3-ій день – Наша класна кімната (За яких умов мені, як школяреві, буде комфортно?)
- 4-ий день – Конституція класу (Яких правил дотримуватись, щоб підтримувати дружні/товариські стосунки з однокласникам?)
- 5-ий день – Ми – частина шкільної сім'ї (З ким ми взаємодіємо як школярі?)

Передбачається, що першокласники отримають інтегрований підручник у декількох частинах (1 на місяць), сторінки якого будуть відображати зміст певних мікротем інтегрованих навчальних днів у межах загальної теми тижня. Планується забезпечити учнів навчальним зошитом, як логічним доповненням до інтегрованого підручника, а також робочими зошитами (збірниками завдань і вправ) з навчання грамоти та математики.

Вперше суспільство отримало притомний, написаний нормальною живою мовою документ. Він пояснює, навіщо нам взагалі освіта, як ми будемо її будувати, чому вчити, кого, як бачити результат. Ще попереду дуже багато роботи. Однак оновлені програми для початкових класів – однозначно крок вперед, який вселяє оптимізм.

«Портрет ідеального першокласника»

1. Педагогічна готовність:

- навички читання;
- навички лічби;
- навички письма;
- навички малювання;
- уміння розгорнуто відповідати на запитання;
- великий словниковий запас;
- загальна обізнаність.

2. Інтелектуальна готовність:

- розвинена уява;
- уміння орієнтуватись у просторі та часі;
- розвинене наочно-образне мислення (уміння виділяти суттєве в явищах навколишнього середовища, уміння порівнювати їх, бачити їхню подібність і відмінність);
 - розвинена дрібна моторика (володіння олівцем, ручкою, ножицями, навички малювання);
 - добра пам'ять;
 - передумови абстрактно-логічного мислення (здатність розуміти символи та формулювати запитання, самостійно розмірковувати, знаходити причини явищ, робити прості висновки).

3. Мотиваційна готовність:

- намагання засвоїти роль школяра (бажання ходити до школи), прийняття системи вимог, які ставлять школа та вчитель.

4. Емоційно-вольова готовність:

- уміння керувати своєю поведінкою;
- збереження працездатності протягом одного уроку і протягом навчального дня;
- емоційна стійкість (регуляція емоцій);
- уміння стримувати свої імпульси (наприклад, не перебивати інших під час розмови);
- уміння продовжувати дію, докладаючи до цього вольові зусилля.

5. Комунікативна готовність:

- бажання спілкуватися з дорослими та дітьми;
- уміння встановлювати контакти з учителем;
- збереження відчуття дистанції;
- здатність до особистісного контакту з дорослим (на противагу ситуативному);
- уміння встановлювати контакт з однолітками;
- уміння увійти в дитячий колектив і знайти своє місце в ньому;
- уміння виконувати роботу разом.

